

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 27 AUGUSTUS 1919

No. 191

INHOUD

	Blz.
DE KOLENVOORZIENING door <i>Prof. Ir. Is. P. de Vooy</i>	789
Onze Botervoorziening door <i>L. Büchmann</i>	792
Het Kapitaal der in Nederland werkende Hypotheekbanken door <i>Mr. J. G. de Hoop Scheffer</i>	794
De Londensche Discontomarkt en het standpunt van den Federal Reserve Board inzake New York.....	796
Staatsuitgaven en Ontvangsten (De Vermogens-aanwasbelasting) door <i>G. M. Boissevain</i>	798
De sprekende Cijfers van Lloyd's door <i>H. Ph. Kelder</i>	799
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.....	800
MAANDCIJFERS:	
Postchèque en Girodienst.....	801
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen..	801
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	802—809
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.***WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,— per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,35 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

25 AUGUSTUS 1919.

De positie van de geldmarkt blijft onveranderd; de geldnoteeringen ondergingen geen wijziging.

* * *

Op de 20 Augustus l.l. gehouden inschrijving op schatkistpapier werd in totaal ingeschreven voor f 128.762.000. Toegewezen werden: f 48.150.000 3-maands-promessen voor f 991,056; f 29.010.000 6-maands-promessen voor f 982,50 en f 2.840.000 biljetten voor f 1007,50, alzoo rendeurende ca. 3½ pCt. voor de promessen en ca. 3¾ pCt. voor de biljetten.

* * *

Op de wisselmarkt heerschte over het algemeen een flauwe stemming: vooral werden tegen het einde der week Ponden — hoofdzakelijk voor suiker — aan-

geboden. In een kort tijdsverloop daalde de koers tot 11.16; een reactie volgde. De valuta's der Centrale Rijken blijven aangeboden. Heden overtrof echter de vraag het aanbod en verbeterde de koers tot 12.85.

DE KOLENVOORZIENING.

Er bestond sedert dit voorjaar weinig zorg voor onze kolenvoorziening. Van ongerustheid was er geen sprake. In de laatste weken komen er echter berichten uit het buitenland, die het publiek opschrikken. Wat zou daarvan aan zijn? wordt gevraagd. Er wordt toch hier zoo weinig van een kolennood bemerkt. Is er overdrijving in 't spel? Of zijn het voortekenen van wat ook ons wacht? Sedert het voorjaar en vooral in de laatste maanden ging het inderdaad met de kolen goed. In de dagbladen verdween een soort berichten, dat vroeger een vaste rubriek dreigde te worden, n.l. berichten in dezen trant: de fabriek X. te IJ. is wegens kolengebrek stilgezet, honderden arbeiders zijn werkloos; of: de gasfabriek te Z. heeft slechts voor eenige dagen kolen. Bovendien werden de gasrantsoeneeringen opgeheven, en veroorloven de brandstoffencommissies, dat de minimum winterrantsoenen afgeleverd worden, omdat de pakhuisvoorraden dit niet alleen toelaten, doch met het oog op de nieuwe aanvoeren wenschelijk maakten. De bruinkoolproductie werd ingekrompen; turf vrijgegeven en van den drukken brandhouthandel der vorige zomers is weinig te bespeuren.

Dit zijn geen teekenen van een kolennood. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de kolendistributie al bijna overbodig werd geacht en de vrije handel nabij scheen. De buitenlandsche berichten brengen een welkom tegenwicht tegen een veel te blijmoedig optimisme. Dit optimisme paste heel goed in de stemming van het voorjaar, toen de opheffing der blokkade op allerlei gebied een verademing bracht, en deze den onjuisten indruk verwekte, alsof de vroegere economische verhoudingen zich geleidelijk gingen herstellen. Met verbeterden aanvoer en de opheffing van allerlei handelsbelemmeringen vielen de prijzen en het publiek gaf zich maar al te graag aan de verwachting over, dat de kwade tijden nu geheel voorbij waren.

Dat de kolenvoorziening in ons land op dit oogenblik zoo buitengewoon gunstig afsteekt bij die van 't grootste deel van Europa is te danken aan de gevolgde conservatieve kolenpolitiek. De ervaringen van 1918 hadden geleerd wat het beteekent als alle reserves uitgeput zijn. Voor optimisten moest het bedenkelijk schijnen om bij vallende prijzen voorraden te koopen en dan nog tegen zeer uiteenlopende noteeringen. Dit laatste was echter mogelijk door de instelling van het Centraal Verrekenkantoor, terwijl nauwkeurige overwegingen het ontstaan van een wereldtekort aan steenkolen meer dan waarschijnlijk maakten. De jongste mededeeling van den Minister van Landbouw als antwoord op een vraag van den heer Van Rappard geeft het resultaat van dit beleid.

Terwijl in 't geheele jaar 1918 (lopende van 1 April 1918—31 Maart 1919) de invoer ongeveer een miljoen ton bedroeg, zijn er thans in 4½ maand (April—16 Aug.) reeds 1.775.000 ton geïmporteerd. Dat maakt een groot verschil. Het vorige jaar om dezen tijd hadden alle invoeren geheel stop gestaan. De voorraden waren opgeteerd, en de hoeveelheden Limburgsche kolen, die maandelijks gereserveerd moeten worden voor de winterbehoefte aan huisbrand, kregen een andere bestemming. De gasfabrieken doorstonden de zware proef om uit een mengsel van Limburgsche kolen en bruinkool een arm gas in karig rantsoen te verstrekken. Nu is dat anders, terwijl bovendien ook weer petroleum en stookolie beschikbaar zijn. Toch mag deze tijdelijk gunstige toestand geen reden zijn om de toekomst der kolenvoorziening licht in te zien. Integendeel is er alle aanleiding om voorzichtig te blijven en om te waarschuwen, dat er ook voor ons land een kolennood dreigt. Al is er voor den aanstaanden winter een belangrijk betere brandstofvoorziening te verwachten dan in 't verlopen koude jaargetijde, zoo moet een goed beleid nog verder zien. Wat ons te wachten staat is niet zoo zeer als vroeger een tijdelijk crisisverschijnsel, maar een bedreiging van langdurigen aard, die andere en verder strekkende maatregelen noodig maakt.

De berichten uit het buitenland wijzen op een reusachtig wereldtekort aan steenkolen. Wat is daarvan de betekenis en wat is daarvan voor ons land te verwachten? Vooropgesteld zij, dat het onjuist is al te sterk op voorraden te vertrouwen. Bij een artikel met een zoo groot verbruik als dat van steenkolen, is een voorraad van enkele maanden zóó groot, dat de berging daarvan reeds moeilijkheden oplevert. Indien een geregelde aanvulling achterwege blijft, is de kolennood reeds aanwezig eer het publiek er op is voorbereid. Wat zijn nu onze geregelde importbehoefte? Vóór den oorlog bedroeg ons verbruik per jaar 9 miljoen ton. Bij beperkte scheepvaart, verminderd spoorwegverkeer en een ingekrompen industrie was er toch nog een minimum van 6,5 miljoen ton noodig. Tusschen die grenzen ligt onze behoefte. Van deze hoeveelheid is slechts 3,5 miljoen ton gedekt door de eigen kolenproductie, zoodat de aanvoer moet liggen tusschen 3 en 5,5 miljoen ton. Naarmate het hoogste cijfer wordt bereikt naderen wij een normalen toestand, en hoe dichter de import daalt tot het laagste cijfer of zelfs daaronder zinkt, in die mate zal er van een kolennood sprake zijn. In zekeren zin verkeerden wij nog in een noodtoestand, daar de spoorwegen hun treinenloop beperkt moeten houden, de brandstofrantsoenen niet hooger kunnen zijn, en de industrie nog voor een deel genoodzaakt blijft minderwaardige brandstoffen te verstoffen. Stellig zou dit ook nu scherper gevoeld worden, indien niet de hoge prijzen tot de uiterste bezuiniging dwongen, en indien niet de afgelopen jaren heel wat berusting en ervaring op dit gebied gebracht hadden.

In elk geval staat vast, dat wij met een belangrijke importbehoefte ons naar buiten moeten richten, zoodat de kans om aan die behoefte meer of minder te voldoen afhankelijk is van twee dingen, n.l. 1°. de verhouding van de geheele importbehoefte tot de voor export beschikbare hoeveelheden, en 2°. de meer of minder gunstige omstandigheden, waarin wij wat betreft den aanvoer verkeerden tegenover andere importeerende landen.

Het is niet zoo gemakkelijk de importbehoefte te schatten en het tekort daaruit af te leiden, al staan er zeer uitvoerige en betrouwbare statistieken ten dienste. Reeds gedurende den oorlog speelden de kolen zo'n groote rol, dat in bijna alle landen distributie-organen aan 't cijferen trokken met andere dan mathematische genoegens. Doch deze gegevens hebben ten deele hun waarde verloren, daar na den vrede het economisch leven zich weer geheel wijzigde. Het door Hoover genoemde tekort van 240 miljoen ton

per jaar of van 20 miljoen ton per maand lijkt mij overdreven hoog. Een ander Amerikaansch cijfer van 50 miljoen ton per jaar schijnt mij echter weer te klein.

Voor den oorlog kan de som der uitvoeren van de exportlanden op 140 miljoen ton geschat worden, in hoofdzaak geleverd door Engeland met 76, Duitschland met 40 en Amerika met 22 miljoen ton. De invoerbehoefte was dus ongeveer even groot. Is dat cijfer toegenomen, of afgenomen? Voor een deel is de behoefte groter geworden, b.v. in Frankrijk door vernieling der mijnen, maar daartegenover staat, dat door bezuiniging, door 't gebruik van andere brandstoffen (stookolie, bruinkolen, turf en hout), door de hoge prijzen, alsmede door den stilstand van vele fabrieken en door 't geringer aantal verkeersmiddelen het verbruik moet zijn ingeslonken. Wanneer de kolenhandel weer vrij was als vóór den oorlog, zou er tijdelijk een grootere afname zijn om reserves over de wereld te herstellen, doch daarvan kan nu geen sprake zijn.

Hoe dit echter ook zij aan deze kolenbehoefte kan zelfs in de verte niet worden voldaan door den export. De Deutsche productie bereikte in 1913 het hoogste cijfer van 190 miljoen ton, waarvan 40 miljoen uitgevoerd konden worden (naar Nederland 8 miljoen). In 1918 was de productie reeds met 30 miljoen ton verminderd en daarna is dit veel erger geworden, zoodat er van een exportoverschot geen sprake meer is. Een recent voorbeeld als peil van den teruggang der Deutsche productie, dat bovendien onafhankelijk is van de vroegere stakingen en van het wagengebrek vormen b.v. de Julicijfers voor de haven Duisburg-Ruhrort. De aanvoer was in Juli 1919 368.205 ton en 427.636 ton minder dan in Juli 1918, de doorvoer 358.052 ton in Juli 1919 of 59.597 ton minder dan in 1918; de afvoer 333.634 ton of 478.118 ton minder dan in 1918.

Behalve het productieverlies in Westfalen, moet gerekend worden met de overdracht der Saarmijnen (13 miljoen jaarproductie) en de onzekerheid inzake de Silezische mijnen (36 miljoen ton jaarproductie).

Bovendien heeft het vredetractaat met de verplichte levering van 40 miljoen ton kolen aan Frankrijk, België en Italië Duitschland als exportland voor andere afnemers vrijwel gesloten. De uitvoering van het vredetractaat moet echter nog beginnen en ondertusschen heerscht er reeds in Duitschland een nijpende kolennood, zoodat het zeer de vraag is of de importbehoefte der genoemde drie landen metterdaad bevredigd kan worden.

Des te belangrijker is daarom de kolenpositie in Engeland, dat in 1913 de maximum-productie van 292 miljoen ton en een uitvoer van 73,5 miljoen bereikte.

In 1918 was de productie verminderd tot 231,5 miljoen, dus met 60,5 miljoen. Ofschoon het exportoverschot daardoor tot 13 miljoen had moeten slinken, is er toch nog 31,5 miljoen minder dan het vorig jaar, niet overschrijden. Het is duidelijk, dat een afname der productie met 25 pCt. de geheele uitvoerhoeveelheid inslikt ($\frac{1}{4}$ van 290 miljoen ton is 72,5 miljoen ton) en dit percentage van 25 pCt. is volstrekt niet denkbeeldig.

Sedert het sluiten van den vrede is daarin geen verbetering gekomen. Integendeel. De steenkolenmijnen vormen het middelpunt van de „industrial unrest”, die Engeland beweegt en de kolenproductie is aldaar een acuut nationaal probleem geworden. De uitvoer zal in 1919 zeker het geschatte cijfer van 20 miljoen ton, dus 11,5 miljoen minder dan het vorig jaar, niet overschrijden. Het is duidelijk, dat een afname der productie met 25 pCt. de geheele uitvoerhoeveelheid inslikt ($\frac{1}{4}$ van 290 miljoen ton is 72,5 miljoen ton) en dit percentage van 25 pCt. is volstrekt niet denkbeeldig.

Het is geen wonder, dat de oogen der importeerende landen zich meer en meer gericht hebben op den

grootsten kolenproducent, de Vereenigde Staten. In de oorlogsjaren bleek dit land in staat te zijn de voortbrenging van steenkolen te verhoogen van 517 millioen ton in 1913 tot 621 millioen ton in 1918, dat is dus met niet minder dan 104 millioen ton. Hier schijnt dus een uitkomst voor het kolentekort, dat Duitschland en Engeland niet langer kunnen dekken. Er is echter een groot bezwaar. De kolen eischen een kolossale transportruimte. Van de 104 millioen ton kolen, die Amerika in 1918 meer produceerde dan in 1913, zijn slechts 5,5 millioen ton meer geëxporteerd, in hoofdzak naar Zuid-Amerika, waar de Engelsche leverancier in gebreke bleef. De overige hoeveelheden waren blijkbaar noodig voor de behoeften eener koortsachtig werkende industrie. Dit zou o.a. kunnen blijken uit den plotseligen val der kolenproductie in dit jaar. Was de gemiddelde maandproductie in 1913 42,5 millioen en in 1918 51 millioen, zoo daalde die in de maanden Januari—April van dit jaar tot 39,7, 33,2, 32,5 32,2 millioen, dus belangrijk beneden het cijfer van 1913.

In hoeverre andere oorzaken hieraan hebben medegewerkt is mij niet bekend, maar de cijfers zijn een duidelijke illustratie van een overigens bekende waarheid, dat de levering van Amerikaansche kolen naar Europa een transportprobleem is. Binnen welke grenzen de aanvoer naar Europa zal moeten blijven, dient de ervaring uit te maken. Vergeten mag toch niet worden, dat kolenruimte op ruimte voor granen en tal van andere handelswaren veroverd moet worden.

Voor ons land is het b.v. van zeer groot belang, dat de Minister van Landbouw kon mededeelen 50.000 ton scheepsruimte ter beschikking te houden voor kolenaanvoer uit Amerika, daar alle omstandigheden er op wijzen hoe dit een aanvoer van pl.m. 600.000 ton kolen per jaar verzekert.

Alvorens uit het vorenstaande eenige conclusies te trekken, is het van beteekenis allereerst de vraag te stellen: Is de teruggang der productie van de Duitsche en Engelsche mijnen een tijdelijk verschijnsel, zooals b.v. de stakingsperiode, waarvan verwacht mag worden, dat er eene oplossing en een min of meer duurzaam evenwicht wordt gevonden? Of wel is die productieteruggang van langduriger aard en kan pas door een reeks van jaren herstel tot het oude peil en zelfs verhooging boven dat peil verwacht worden? Zoowel voor Duitschland alsook voor Engeland is het een levenskwestie. Slechts door den kolenexport kan binnen redelijken tijd gedacht worden aan een herstel van de oorlogsschade. Daarom zullen de regeeringen van beide landen niets nalaten om het nationale kolenprobleem op te lossen, dat bovendien een zeer verwickeld sociaal probleem is en door politieke invloeden ook een socialistisch probleem werd. Het bestek van dit artikel laat niet toe uitvoerig op de beantwoording van de gestelde vraag in te gaan en uiteen te zetten waarom van een productieherstel in Engeland en Duitschland geen groote verwachtingen gekoesterd mogen worden. Slechts zij hier vermeld, dat de productiviteit van den mijnwerker volstrekt geen nieuw onderwerp vormt. Het is, was en zal nog in langen tijd het voornaamste punt zijn, waarmee de leiding eener mijnonderneming zich dagelijks moet bezig houden. Van dat „effect” hangt niet alleen de jaarproductie, maar ook de prijs en dus de winst der onderneming geheel af. Bovendien zij vermeld, dat uitbreiding van 't aantal arbeiders eveneens een bekende taak der mijnondernemers is, die systematische opleiding der arbeiders eischt, maar bovendien een zeer belangrijken woningbouw.

Beide zijn dingen, die tijd eischen. Dat het „effect”, dat is de dagproductie per arbeider, in Duitschland vóór den oorlog een uiterste grens bereikt had, ondanks de uiterste pogingen om het cijfer op te voeren en in Engeland al reeds een reeks van jaren terugliep (van 1904 tot 1913: 7,5 pCt.) wees op een streven der arbeiders om hunne inspanning te verminderen. Daarover werd een stille, maar hardnekkige

strijd gevoerd. Tijdens en na den oorlog hebben de arbeiders dien strijd vrijwel geheel gewonnen. Het hangt van hen af te bepalen hoeveel zij zich willen inspannen en hoeveel hun productie zal zijn, daar bedrijfsorganisatie en loonsysteem hun macht daarop verloren hebben. Dit was veroorzaakt door de machtspositie, die de mijnwerkers tijdens den oorlog konden innemen. Na den oorlog is die niet verminderd en met het stijgend kolentekort neemt die nog altijd toe. Weliswaar is de tegenwoordige terugval te beschouwen in het licht van velerlei oorlogsverschijnselen en kan misschien eene verbetering vrij snel intreden, maar toch slechts een zeer gedeeltelijke. Het eenige middel om de wereldproductie weer op peil te brengen en het groote jaaraccres van vóór den oorlog te bereiken is: meer arbeiders en meer mijnen. Zelfs in normalen tijd zou dit ondanks hooge kolenprijzen slechts langzaam kunnen geschieden, doch tegenwoordig schrikken allerlei omstandigheden en niet het minst de buitensporige prijzen terug voor snelle kapitaaluitgaven aan woning- en mijnbouw.

Komende tot de conclusies van de kolenpositie voor ons land, kan geconstateerd worden, dat ondanks de gunstige voorjaarsaanvoeren, die den tegenwoordigen toestand en zelfs het uitzicht op den winter bevredigend maken, een kolenschaarschte in 't vooruitzicht blijft, die tot een scherp kolen nood kan naderen, indien niet een systematische en vooruitziende kolenpolitiek wordt gevolgd. De cijfers van den Minister toonen dit direct aan. Van de 1.775.000 ton, die aangevoerd werden, kwamen er niet minder dan 1.197.000 ton uit België. De kolenimport uit dat land staat echter reeds stop. Duitschland leverde 233.000 ton, doch hoe zal dit in 't vervolg gaan? Engeland impoortte slechts 178.000 ton, hoofdzakelijk voordat de tegenwoordige moeilijkheden in dat land rezen. En uit Amerika waren de invoeren 111.000 ton met regeeringsschepen en 56.000 ton met vreemde ruimte.

De hoofdlijnen voor het beleid volgen vrijwel logisch uit den toestand, waarvan de verdere ontwikkeling aldoor nauwkeurig vervolgd dient te worden.

Allereerst is het van groot belang, dat de eigen Nederlandsche kolenproductie, niet alleen op peil blijft, doch zooveel mogelijk wordt verhoogd.

De cijfers van dit jaar zijn niet geheel bevredigend. De eerste helft van 1919 blijft toch pl.m. 50.000 ton ten achter bij de productie over denzelfden tijd in 1918. Hierbij zij echter geconstateerd, dat alleen reeds de maand Juli een belangrijk herstel brengt, doordat de productie, vergeleken bij diezelfde maand van 1918, 46.270 ton gestegen is. Het tekort schijnt dus al bijna ingehaald te zijn. Bovendien bestond er in de eerste helft van 1918 een buitengewone prikkel tot productie wegens het ontbreken van elken aanvoer in dien tijd.

Toch blijft er nog iets onbevredigends. Van alle Limburgsche mijnen zijn er nog twee in ontwikkeling, dat wil zeggen, dat de technische inrichting op een grootere dan de tegenwoordige productie berekend is, nl. de beide staatsmijnen Emma en Hendrik. Door de verdere ontwikkeling dezer mijnen moet zonder grootere inspanning der arbeiders de productie omhooggaan. Zoo leverde de mijn Hendrik in de eerste helft van 1919 zeker 60.000 ton meer dan in dezelfde periode van 1918 en toch komt dit in het eindcijfer der totale productie niet tot uiting. M.a.w. wil dit zeggen, dat bij de andere mijnen de productie met datzelfde cijfer terugliep.

Er is daarom alle reden, dat aan de Limburgsche productie de volle aandacht blijft geschonken. Van den aanleg van nieuwe mijnen wil ik thans niet spreken, daar dit een nog verder reikende kolenpolitiek betreft dan hier aan de orde is.

Wel zij nog vermeld, dat bruinkolen en turf volstrekt niet als reserve-brandstoffen uitgeschakeld kunnen zijn, ook al moge er in deze maanden eenige malaise zijn waar te nemen.

Wat de aanvoeren betreft blijft de verscheppingskwestie der Amerikaansche kolen steeds zóó bezwaar-

lijk, dat de Engelsche en de Duitsche leveranciers zeker niet uit het oog verloren mogen worden. Van onze gunstige ligging en de gunstige gelegenheid onzer transportmiddelen moet ongetwijfeld elk gebruik gemaakt worden, dat de omstandigheden zullen toelaten, teneinde vooraan te staan bij de te verwachten hevige concurrentie op de importmarkt. En mocht het komen tot een internationale regeling van een wereldkolenverdeling, dan zullen zeker onze belangen een zaakkundige behartiging moeten vinden.

De tegenwoordige gunstige kolenpositie zou stellig voor ons land een blijvend nadeel zijn, indien die ons er toe bracht om in te slapen bij het dreigend gevaar.

In alle landen waar het wereldkolentekort thans als een scherpe nood en bedreiging wordt ondervonden, zal men zich tot het uiterste inspannen om uit de moeilijkheden te geraken. Beseften wij niet, dat ook wij mee moeten doen, dan zouden wij al heel gemakkelijk een leegen pot vinden, wanneer onze reserves opgebruikt zullen zijn.

Want het wereldtekort is niet te loochenen en het zal naar alle waarschijnlijkheid nog langen tijd zijn fatalen invloed op het herstel van de oorlogsverwaringen blijven uitoefenen.

Is. P. DE VOORZ.

Den Haag, 23 Aug. 1919.

ONZE BOTERVOORZIENING.

De vrees voor levensmiddelenchaarschte zit er bij het publiek nog versch in. Elk gerucht is nog in staat zijn evenwicht te verstoren. Telkens moeten opkomende paniekjes van angst voor tekort aan dit of dat bezworen worden. Zoo hebben we een gefingeerde theenood gehad. Er is ook een rijstrun geweest. Allemaal hebben we vermicelli ingeslagen. De winkeliers zijn door al hun oude stroppen van gecondenseerde melk heen. Het platteland is voor de eene helft op de zachte-zeepjacht en speculeert voor de andere helft in stijfjel, zooals het verleden jaar in carbid speculeerde. Het een zoowel als het ander symptoom van den door den oorlog tot volmaaktheid gebrachten nieuwen vorm van naastenliefde, waarbij ieder probeert eigen vrouw en kroost in het leven te behouden en het gezin van zijn buurman te doen doodhongereren.

Bij zulk een uit het lood gezakte geestesgesteldheid behoeft het niet te verwonderen, dat er ook een oogenblik groot gevaar heeft bestaan voor de productie eener nieuwe „ranzige-boter-periode”, hoezeer elk hamsteraar zich nog met afschuw de oude mocht herinneren. Onze winkelbedienden en loopknechts van melkinrichtingen zaten boordevol met geheimzinnige tips, dat het wis en zeker met de boter spaak liep en er na de volgende week geen of alleen peperdure boter te verkrijgen zou zijn. Angstverhalen werden afgeluisterd, dat de winkeliers door de producenten al gerantsoeneerd werden en grossiers heelemaal geen boter meer afgeleverd kregen. Verkoopsorganisaties verhoogden hare noteeringen, welk feit, met luid misbaar door over geen voorraden beschikkende wederverkoopers begroet, onzen huismoeders heelemaal het hoofd op hol zou hebben gebracht, indien het niet was samengevallen met een ministerieel besluit, dat de intrekking van alle verleende boterconsenten beval. Een paar weken ziekte het paniekje nog na, om alsdan in roemlooze vergetelheid voort te vegeteeren, . . . totdat een of ander toeval, een ongeluk, een gerucht een nieuwe infectie teweegbrengt en het kwaad weer in vollen omvang uitbarst.

* * *

Zulk een motief voor het ontstaan van eene nieuwe paniek zou gevormd kunnen worden door het feit, dat de grenzen voor den boteruitvoer weer geopend zijn, wat bij menigeen de vrees zou kunnen wekken, dat er voor gebruik hier te lande niet genoeg boter zal overblijven. Het publiek heeft over het geheel bitter weinig besef van cijfers en wanneer zelfs een uitvoer van 300.000 K.G. boter in staat is het gemoed

van een Kamerlid te verontrusten, behoeft men niet te vragen, hoe het groote publiek, tenzij het nauwkeurig wordt ingelicht omtrent de beteekenis, zal reageren op de mededeeling, dat er de beide laatste weken gelegenheid is gegeven tot het uitvoeren van een en een kwart miljoen K.G. boter aan achterstallige consenten, terwijl de deze week in uitzicht gestelde consenten een hoeveelheid van een miljoen zeventhonderdduizend kilogram vertegenwoordigen.

Het kan goed zijn deze cijfers te noemen, om juist in verband daarmee aan te toonen, dat de voorgenomen uitvoer allerminst de binnenlandsche voorziening met boter in gevaar brengt, óók niet, al wordt in volgende weken eveneens een deel der productie voor uitvoer vrijgegeven.

Onze boterpositie toch is zoo gezond als ooit en indien één vrees ongegrond is, dan is het die voor een eventueel tekort aan boter. Aan de hand van de gegevens van vroegere jaren is dit over het geheel al dadelijk aan te toonen. Zoo werd er in 1916 behalve de z.g. boerenboter geproduceerd 59.540.286 K.G. gecontroleerde of daarmee gelijkgestelde boter, terwijl het verbruik slechts 29.503.768 K.G. beliep of minder dan 50 pCt. van de productie. In 1917 werd vervaardigd 51.171.609 K.G., waartegenover een verbruik staat van 29.065.893 K.G., zoodat in dat jaar een export-overschot van ruim 22.000.000 K.G. bestond. Zelfs in het rampjaar 1918 overtrof de productie het verbruik en toen dit voorjaar minister Van IJsselsteyn de bekende melanges afschafte, is de fijnste staatsmansgeest en de knapste koopmanskunst noodig geweest om te bewerken, dat het restant van de wintervoorraden zonder verliezen voor de schatkist naar het buitenland kon worden afgezet.

Wanneer nu 1918 met zijn buitengewoon ongunstige omstandigheden nog een productie van 39.787.390 K.G. aanwijst, en het boterverbruik hier te lande nimmer boven de 30.000.000 K.G. is gestegen, dan behoeft het eigenlijk geen betoog, dat er dit jaar, nu we er toch ontegenzeggelijk zooveel beter voorstaan dan in 1918, een flink uitvoeroverschot moet zijn.

Dat we er inderdaad met onze boterproductie veel beter voorstaan dan verleden jaar, blijkt overduidelijk uit de onderstaande cijfers, die week voor week aangeven, hoeveel boter de laatste vier jaar ten onzent is vervaardigd.

Overzicht van de Boterproductie in de jaren
1916—1917—1918—1919.

14e week April.	1.215.313	1.000.650	537.726	546.638
15e " "	1.275.161	1.035.033	581.749	605.995
16e " "	1.284.485	1.078.424½	637.814	669.783
17e " "	1.373.907	1.106.027	710.421	746.603
18e " Mei	1.483.104	1.093.076	864.649	811.653
19e " "	1.644.178	1.165.564½	1.050.799	884.952
20e " "	1.635.258	1.364.621	1.186.518	1.085.228
21e " "	1.636.501	1.493.954	1.200.116	1.267.169
22e " Juni	1.634.624	1.514.712	1.248.016	1.306.339
23e " "	1.602.771	1.471.518	1.220.341	1.343.520
24e " "	1.583.877	1.383.271½	1.192.056	1.293.032
25e " "	1.483.166	1.321.477½	1.146.602	1.239.047
26e " "	1.471.694	1.299.024	1.120.281	1.237.929
27e " Juli	1.423.258	1.286.049½	1.093.381	1.234.679
28e " "	1.439.064	1.262.380	1.043.365	1.179.439
29e " "	1.414.070	1.257.082½	1.035.114	1.186.975
30e " "	1.382.291	1.239.380	1.014.194	1.174.718
31e " Aug.	1.401.702	1.238.294	1.019.579	1.183.593
32e " "	1.349.783	1.221.367	998.770	1.175.293
33e " "	1.386.417	1.191.596	1.008.662	1.124.743
34e " "	1.325.125	1.195.159	1.020.412	—
35e " "	1.274.722	1.201.479	1.014.293	—
36e " Sept.	1.229.104	1.144.276	995.269	—
37e " "	1.212.068	1.133.795	977.841	—
38e " "	1.177.084	1.112.448	933.964	—
39e " "	1.134.168	1.082.654	901.802	—

Elk dezer cijfers geeft een hoogere productie aan voor 1919, vergeleken met 1918; slechts de drie eerste weken voor Mei vormen een uitzondering, die hieruit te verklaren is, dat in 1918 met zijn gunstig

voorjaar het vee eerder de weide inging dan dit jaar, toen de stalperiode abnormaal lang duurde. De vergelijking met 1918 valt voor 1919 nog zooveel te gunstiger uit, indien men in aanmerking neemt, dat in 1918 met het oog op de vetschaarschte de vervaardiging van kaas met hoog vetgehalte zooveel mogelijk werd tegengegaan, terwijl dit jaar geen bepalingen daaromtrent zijn getroffen; ook behoeven thans de fabrieken van gecondenseerde melk geen vetarme producten te maken. Indien de een of andere omstandigheid het noodig maakte, zouden we dus in staat zijn onze productie aan boter nog verder op te voeren. Terwijl we, blijkens bovenstaande cijfers, er op rekenen mogen tot October een productie van meer dan 1.000.000 K.G. te behouden, zouden we, wanneer de productie door allerlei regeeringsmaatregelen zooveel mogelijk werd verhoogd, zelfs nog in een deel van October de productie op ca. 1.000.000 K.G. per week kunnen brengen.

* * *

Noodig zal dit in geen enkel opzicht zijn. Immers, is de productie zeer bevredigend, ook het verbruik toont, wanneer men de cijfers vergelijkt, geen abnormale verhoudingen, zoals blijkt uit den volgenden staat, die het boterverbruik aangeeft over dezelfde weken der 4 jaren, als waarover hiervoren de productie is vermeld.

Overzicht van het binnenlandsch verbruik in de jaren 1916—1917—1918—1919.

14e week April.	390.463	418.991	418.875	387.732
15e " "	435.859	404.052	536.132	390.490
16e " "	457.117	413.574	550.179	420.654
17e " "	462.460	465.914	547.820	339.747
18e " Mei	472.095	434.755	572.661	560.162
19e " "	513.371	537.111	561.508	636.073
20e " "	512.669	428.692½	648.018	612.255
21e " "	528.948	531.759½	766.746	563.530
22e " Juni	543.088	544.343½	796.483	586.440
23e " "	569.215	689.113½	902.051	620.138
24e " "	603.490	614.505	705.257	752.123
25e " "	635.005	660.387	716.245	785.429
26e " "	675.890	690.155	747.240	783.554
27e " Juli	708.813	660.387	642.389	897.312
28e " "	732.645	690.155	837.908	873.948
29e " "	756.052	751.678	457.044	909.777
30e " "	734.383	846.964	683.213	781.729
31e " Aug.	735.911	933.977½	401.022	796.967
32e " "	722.553	892.083	433.134	636.561
33e " "	719.850	941.079	638.982	—
34e " "	736.068	928.794	813.411	—
35e " "	764.818	944.903	567.518	—
36e " Sept.	753.721	1.038.608	598.682	—
37e " "	722.745	562.993	433.858	—
38e " "	738.324	770.082	561.235	—
39e " "	753.997	734.281	616.817	—

Voor eene richtige vergelijking moet men 1918 — het jaar der boterrantsoeneering en melanges — eigenlijk uitschakelen. In 1916 ziet men dan eerst een constant stijgend en vervolgens een vrij constant blijvend verbruik; aanvankelijk vertoont ook 1917 eenzelfde beeld; alleen komt er in Augustus een zeer sterke stijging, die een zeer verhoogd verbruik aanwijst, wat het gevolg is van het feit, dat er toen zeer veel boter is ingelegd in verband met de te verwachten stijging van den boterprijs in de winterperiode. Terwijl toch in den zomer van 1917 een boterprijs gold op basis van een melkprijs van 11 cent, gold in den winter een boterprijs op basis van 14 cent. In de laatste weken van 1917 was dan ook het binnenlandsche boterverbruik — zooals in een volgend staatje zal worden aangetoond — buitengewoon klein. Met het verbruik in 1917 nu is dat in 1919 gelijksoortig; alleen is de angst, dat de boter duurder zou worden, aanleiding geweest, dat het opdoen voor wintergebruik zooveel vroeger is begonnen dan in 1917. Zowel de maanden Juni als Juli wijzen dan ook voor 1919 op een abnormaal hoog gebruik. Producenten evenmin als handelaren hebben dit aanvankelijk begrepen; beide groepen geloofden aan wederzijdschen

speculatieven opslag, wat er toe leidde, dat de producenten de prijzen stijver hielden en terughoudender werden in hun aanbiedingen: twee omstandigheden, die juist een motief werden voor de paniek onder de huisvrouwen. Begint dus in 1919 het verhoogde verbruik vroeger dan in 1917, het is ook, naar men verder in de tabel ziet, zooveel eerder geëindigd, zoodat men voor verdere weken in 1919 naar alle waarschijnlijkheid met een verbruik te doen zal hebben, dat zelfs nog kleiner is dan dat in de overeenkomstige week van 1916.

Rekent men nu op een verbruik van 650.000 à 700.000 K.G. voor ieder der eerstvolgende weken, dan volgt uit de vergelijking met de productiecijfers, dat er tot October toe wekelijks een overproductie is van ca. 400.000 K.G., die voor export en/of opslag als reserve in aanmerking komt.

Dat vormen van eene reserve ligt, gelijk uit een communiqué reeds is gebleken, ook in het voornemen. Trouwens, de minister heeft bij het bepalen van een uitvoer-percentagereeds met die reserve rekening gehouden.

Op 23 Augustus was n.l., behalve de toen reeds voor uitvoer vrijgegeven hoeveelheden, nog aanwezig bijna 3.000.000 K.G. boter. De juiste cijfers volgen hieronder:

De voorraad boter op 16 Augustus aanwezig in verzamelplaatsen, koelhuizen, fabrieken bedroeg	3.718.681 K.G.
Op 16 Augustus nog onuitgevoerd certificaat	1.184.879 „
Blijft over	2.533.802 K.G.

De productie van de week 10—17 Augustus bedroeg 1.124.743 K.G., het binnenlandsch verbruik 636.561 K.G.

Vermoedelijke situatie op 23 Augustus 1919:	
Voorraad op 16 Augustus	3.718.681 K.G.
Bij vermoedelijke productie week 17—24 Augustus	1.100.000 „
	4.818.681 K.G.

Af vermoedelijk binnenlandsch verbruik week 17—24 Augustus	650.000 „
	4.168.681 K.G.
Af uit te voeren certificaat	1.184.879 „

Blijft vermoedelijk op 23 Augustus 1919, nadat tot dien datum in het binnenlandsche verbruik is voorzien en alle voor uitvoer vrijgegeven hoeveelheden zijn geëxporteerd

Door den minister is nu in uitzicht gesteld een export van 25 pCt. der productie van 29 Juni/6 Juli en van 20 pCt. der productie over de periode 6 Juli/17 Augustus, onder beding, dat de producenten eene hoeveelheid gelijk aan ⅓ van de hoeveelheid, waarvoor certificaat tot uitvoer wordt gegeven, opslaan in koelhuizen. Tegenover een export van 1.713.620 K.G. staat dan een hiermede verbonden winteropslag van 1.142.414 K.G., d.i. in totaal 2.856.034 K.G. of ca. 150.000 K.G. minder dan op 23 Augustus aanwezig was.

Bedenkt men nu, dat het weken duurt, eer de thans voor uitvoer vrijgegeven boter in het buitenland is geplaatst, in welke weken steeds een 400.000 K.G. meer wordt geproduceerd, dan verbruikt, dan zal, naar we vertrouwen, niemand hier van een onvoorzichtige uitvoerpolitiek durven spreken, vooral niet, indien hij tevens in aanmerking neemt, dat de minister, zooals hij trouwens ook reeds op 12 Juli gedaan heeft, ten allen tijde de verleende consentsen kan intrekken.

Dat er nog ongelukken zouden kunnen gebeuren, wanneer de periode van verminderde productie komt, is zoo goed als zeker eveneens uitgesloten. Ook in de winterweken overtreft n.l. steeds de productie het

verbruik; onderstaand tabelletje geeft dat duidelijk aan.

	Boterproductie			Boterverbruik	
	1916	1917	1918	1916	1917
44e week Nov.	921.638	844.226	658.480	619.449	447.547
45e " "	881.218	791.136	714.517	556.475	357.748
46e " "	843.935	740.105	660.271	489.167	276.648
47e " "	826.608	409.914	658.392	486.543	236.872
48e " "	808.626	681.857	651.729	524.557	105.938
49e " Dec.	784.987	624.838	624.081	530.271	215.669
50e " "	761.901	594.402	599.147	512.275	211.188
51e " "	643.281	555.780	554.287	534.230	229.949
52e " "	728.037	505.765	514.931	453.513	230.482

Al zou dus — wat onaannemelijk is, nu de boter zooveel duurder is dan in 1916 — het verbruik stijgen tot dat der overeenkomstige week van 1916 (toen had het publiek minder dan thans boter ingelegd), dan nóg zou de productie het verbruik overtreffen: immers zelfs de kleine productie in elk der winterweken van 1918 was nóg grooter dan het verbruik in de overeenkomstige week van 1916; hoeveel te meer zal zulks dan dit jaar het geval zijn, nu we een zooveel grooter productie dan in 1918 mogen verwachten.

Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kan dan ook gezegd worden, dat de reserve van 2.000.000 K.G. koelhuisboter, die de Regeering bezig is te vormen, niet voor binnenlandsch verbruik noodig zal zijn!

L. BÜCKMANN.

HET KAPITAAL DER IN NEDERLAND WERKENDE HYPOTHEEKBANKEN.

Mr. J. G. de Hoop Scheffer te Leeuwarden schrijft:

Bij het inzien van het algemeen overzicht over de Nederlandsche hypotheekbanken in het laatste jaarboekje van de Vereeniging van Directeuren van Hypotheekbanken viel mijne aandacht op de eigenaardige positie die het kapitaal inneemt bij deze Nederlandsche instellingen.

Het kapitaal van de hypotheekbanken speelt in het bedrijf dezer instellingen een betrekkelijk ondergeschikte rol. Immers de gelden waarmede de hypotheekbank werkt worden verkregen door de uitgifte van pandbrieven, terwijl het door de aandeelhouders bijeengebrachte kapitaal slechts dient als meerdere waarborg voor de pandbriefhouders boven den waarborg dien zij vinden in de hypotheeken, waarin de hypotheekbank hunne gelden belegd heeft. Behalve deze functie van meerderen waarborg heeft het kapitaal bij het oprichten der bank gediend om het bedrijf te beginnen, aangezien wel niemand een pandbrief zou koopen van eene instelling, die niet reeds eenigen waarborg voor het geleende geld kon aanbieden en zich dus uitsluitend met de blanco-toezegging zou moeten tevreden stellen, dat het in de pandbrief belegde geld op hypotheek uitgezet zou worden.

Waar nu het kapitaal van de hypotheekbank, die haar bedrijf begonnen is, slechts als waarborg fungeert, heeft men het onnoodig geacht het kapitaal der hypotheekbanken te laten volstorten en heeft men gemeend het vertrouwen van het publiek voldoende te kunnen winnen door de toezeggingen van de aandeelhouders dat zij, wanneer de nood eens aan den man kwam, bereid zijn hunne aandelen vol te storten, zoodat het werkelijk gestorte bedrag op de aandelen bij de hypotheekbanken varieert tusschen de 10 en 20 procent.

Bij een geplaatst kapitaal van alle in Nederland werkende hypotheekbanken per 31 December 1918 (met uitzondering van de Nationale Hypotheekbank te Amsterdam, die van hare aandeelhouders eischt, dat zij voor hun obligo een waarde aan fondsen deponeren) ad f 64.997.500 bedraagt het obligo van alle aandeelhouders niet minder dan f 54.946.700, terwijl slechts gestort is f 10.050.800, zijnde pl.m. 16 pCt. van het totale kapitaal der hypotheekbanken.

Waar nu in verband met de bovengenoemde functie van het kapitaal der hypotheekbanken in de statuten van alle banken eene verhouding wordt voorgeschre-

ven tusschen het geplaatst maatschappelijk kapitaal en het bedrag aan uitstaande pandbrieven, welke verhouding op eene enkele uitzondering na aangenomen is op 1 : 10, zoodat dus het uitstaande bedrag aan pandbrieven niet het 10-voud van het geplaatste kapitaal mag overschrijden, zien wij, dat de hypotheekbanken telkens haar kapitaal uitgebreid hebben, zoodat het totale bedrag der obligo's van de aandeelhouders per 31 December 1918 gestegen was tot het bovengenoemde belangrijke bedrag, terwijl dit door den vooruitgang der banken ieder jaar blijft stijgen.

Het komt mij nu voor, dat dit belangrijke obligo werkelijk een gevaar voor het hypotheekbank-bedrijf is. Hoewel ik gaarne aanneem, dat de Directies van onze Nederlandsche hypotheekbanken bij het accepteren van aandeelhouders met de meeste nauwgezetheid nagaan of die personen voldoende kapitaalkrachtig zijn om het obligo, dat op de aandelen rust, op zich te nemen, betwijfel ik het toch ten zeerste of die vordering van bijna 55 miljoen zonder eenige restrictie te innen zal zijn, wanneer eens een tijd mocht komen, waarin het tot het opvragen van deze gelden zou moeten komen. Immers juist in tijden van crisis zal het voor vele aandeelhouders zeer moeilijk zijn deze gelden op te brengen.

Men heeft nu wel in alle statuten een maximum aantal aandelen aangegeven, dat op naam van één persoon mag gesteld worden, opdat het bestuur van de hypotheekbank het in zijn hand heeft zelfs aan zeer kapitaalkrachtige personen eene uitbreiding van hun obligo tegenover de bank te weigeren en dus door verdeling van het risico den waarborg te vermeerderen, maar deze bepaling wordt in de practijk door vele omstandigheden illusoir gemaakt.

Ten eerste zien wij, dat bij de oprichting van vele hypotheekbanken, althans van het meerendeel der jongere banken, niet zoo zeer de dringende behoefte aan een hypotheekbank heeft voorgezet (immers vooral in de groote steden waren reeds voldoende banken aanwezig om het gronderdied naar behooren te organiseren), als wel de bedoeling om eenige personen als directeuren aan eene goede positie te helpen, hetgeen bovendien in den aard van den Nederlander zit, die liever aan het hoofd staat van een kleine instelling dan ondergeschikte is bij eene groote instelling, terwijl men bovendien, eenigszins verblind door het groote succes der oudere hypotheekbanken, vooral in de jaren 1890—1900, de hoop koesterde, dat ook voor de na 1900 opgerichte banken een groote toekomst zou zijn weggelegd. Het gevolg hiervan was, dat de aandelen niet zoo gemakkelijk onder het groote publiek geplaatst werden, dat toch reeds eenigszins huiverig is om aandelen aan te koopen met een obligo van 80 à 90 procent, zoodat men genoodzaakt was zijn aandeelhouders te zoeken onder een kleinen kring van kennissen en familieleden der Directeuren en Commissarissen. Hierdoor treft men dan ook onder de aandeelhouders van vele hypotheekbanken een groot aantal dezelfde namen aan, zoodat die banken een soort familiebanken werden. Zoo vindt men b.v. naast de namen van Directeuren en Commissarissen veelal de namen van hunne vaders, echtgenooten, kinderen, enz., als aandeelhouders ingeschreven, waardoor bij een mogelijken financieelen tegenslag in de eene of andere familie de bank niet alleen één aandeelhouder krijgt, die niet meer goed is voor het obligo, maar een reeks van aandeelhouders die hunne verplichting tot bijstorting in geval van nood niet zouden kunnen nakomen, zoodat de bovengenoemde statutaire bepaling van een maximum aantal aandelen op één naam zeer aan kracht verliest.

Maar bovendien wie weet of de kapitaalkrachtige aandeelhouder van vandaag morgen niet zooveel verloren heeft, dat hij in het geheel niet meer in staat is zijne verplichting na te komen.

Verder zal de verleiding tot aankoop van niet volgestorte aandelen grooter zijn bij den kleinen kapi-

talist dan bij den grooten. Immers voor de belegging van groote bedragen komen deze aandeelen, waarvan men er als maximum b.v. 20 op zijn naam mag hebben, niet in aanmerking, aangezien bij aankoop van 20 aandeelen nog maar slechts voor f 2000 of hoogstens f 4000 (bij 20 pCt. storting) werkelijk belegd is. Daarentegen is het juist voor den kleinen kapitalist eene verleidelijke belegging, omdat hij op die wijze eene hooge rente van zijn geld kan maken. Immers het gemiddelde dividend over het jaar 1918 berekend over alle Nederlandsche hypotheekbanken, die met een niet volgestort kapitaal werken, bedroeg ongeveer 13 pCt. En juist deze kleine kapitalisten, die zich om het gevaar van het obligo niet bekommeren, zullen hunne beleggingen in dergelijke aandeelen nog veelal verdeelen over verschillende banken om de kans niet te loopen als aandeelhouder geweigerd te worden, waardoor bij eene algemeene crisis de zekerheid van bijstorting voor de verschillende banken nog geringer zal zijn. Weliswaar publiceeren tegenwoordig gelukkig vele hypotheekbanken de lijsten van hare aandeelhouders met opgave van het aantal aandeelen, dat op ieders naam staat en maken, dank zij het initiatief van de Vereeniging van Directeuren van Hypotheekbanken, enkele banken de namen van hare aandeelhouders bij het secretariaat van de genoemde vereeniging bekend, zoodat de andere banken daarvan inzagte kunnen nemen, maar niettegenstaande dat, zal men onder de namen van aandeelhouders in verschillende banken meermalen dezelfde personen aantreffen, die, zich niet bekommerende over het groote obligo, dat zij op zich nemen, op die wijze eene hooge rente van hun geld trachten te maken, terwijl voor iedere bank afzonderlijk het zeer moeilijk is die personen te weigeren, waar zij toch een zeker vermogen bezitten.

Wanneer dus pandbriefhouders de financieele positie en de waarborgen van een hypotheekbank wenschen te onderzoeken aan de hand van de gepubliceerde balansen, dan moet men tot de conclusie komen, dat dit feitelijk onmogelijk is, omdat de daarin vermelde vordering op de aandeelhouders weliswaar bestaat, maar de mogelijkheid tot inning dezer vordering zeer problematiek kan zijn.

En nu vraag ik mij af, waarom wordt bij de hypotheekbanken met dit gevaarlijke systeem van niet volgestorte aandeelen niet gebroken? Zou een volgestort aandeel van een hypotheekbank niet evenveel reden van bestaan hebben als van welke andere bank ook? En zou men een behoorlijk rendement mogen verwachten? Mijn antwoord daarop is zeer zeker: ja. Wanneer wij de dividenden zien, die de verschillende depositoren en effectenbanken in de laatste jaren declareerden, dan zijn die niet zoo hoog, dat een dergelijk rendement onmogelijk te bereiken zou zijn voor eventueel volgestorte aandeelen onzer Nederlandsche hypotheekbanken.

Nemen wij aan een volgestort kapitaal van f 1.000.000. Hierover zou aan aandeelhouders allereerst statutair kunnen worden toegekend een dividend van minstens het percentage, dat in het afgelopen jaar als hoogste pandbriefrente werd betaald, dus in den tegenwoordigen tijd b.v. 5 pCt. Wanneer wij ons nu houden aan de algemeen toegepaste verhouding van 1 : 10 tusschen kapitaal en uitstaande pandbrieven, dan zou dus een bank met f 1.000.000 kapitaal als maximum de beschikking kunnen hebben over f 10.000.000 om haar bedrijf uit te oefenen. Nu is het zeer moeilijk eene gemiddelde winst te bepalen, die met een volgestort kapitaal van f 1.000.000 + f 10.000.000 aan uitstaande pandbrieven verkregen kan worden, daar de winst bij een hypotheekbank behalve door de rente-marge verkregen wordt door de provisies bij afsluiting, continuatie en vervroegde aflossing van de hypotheeken, welke inkomsten uit den aard der zaak zeer wisselvallig zijn. Over het algemeen kunnen wij echter aannemen, dat deze provisie-inkomsten ruim-

schoots voldoende zijn om de onkosten en de noodige afschrijvingen te dekken. Wanneer wij dan uitsluitend de winst uit het rente-verschil beschouwen, dan stelt zich deze als volgt, aannemende dat de hypotheek-rente niet hooger is dan gemiddeld $\frac{1}{2}$ pCt. boven de pandbrief-rente, terwijl wij de rente voor de hypotheeken, waarin het volgestorte kapitaal belegd is, op 5 pCt. aannemen, welke rente, wanneer thans tot volstorting werd overgegaan, gemakkelijk gemaakt zou kunnen worden:

5 pCt. over f 1.000.000 kapitaal, belegd in hypotheeken	f 50.000
$\frac{1}{2}$ pCt. rente-marge over f 10.000.000	„ 50.000
Winst	f 100.000

Van deze winst zal eerst 5 pCt. aan de Aandeelhouders uitgekeerd moeten worden over het volgestorte kapitaal van f 1.000.000, is	„ 50.000
Blijft	f 50.000

Verder zal 10 pCt. van deze winst in de statutaire reserve gestort worden (zooals bijna alle statuten der hypotheekbanken bepalen), is	„ 10.000
Blijft	f 40.000

Wanneer voor extra-reserveering en tantièmes 50 tot 75 pCt. van dit bedrag besteed wordt al naar gelang de statuten bepalen en het in verband met de positie van de bank noodig wordt geoordeeld, dan zal toch nog altijd f 10.000 à f 20.000 voor aandeelhouders beschikbaar zijn en kan dan het totaal-dividend op 6 à 7 pCt. gesteld worden, welk percentage naar mijne meening eerder hooger dan lager zal zijn door gunstige provisie-inkomsten en eene hoogere rente dan 5 pCt. over het bedrag van het kapitaal, dat in hypotheeken is belegd. Wanneer op het oogenblik tot volstorting zou worden overgegaan zou immers gemakkelijk $5\frac{1}{2}$ pCt. rente gemaakt kunnen worden. Bovendien zou ook over het kapitaal, dat in hypotheeken belegd was, geregeld provisie verdiend worden door de mutatie in de desbetreffende leeningen.

De verhouding tusschen de winst en het kapitaal wordt echter ongunstiger wanneer men nog niet het maximum bedrag aan pandbrieven, dat in verband met de verhouding tusschen kapitaal en pandbrieven uitgegeven kan worden, bereikt heeft. Het zou mijns inziens dan ook gewenscht zijn het kapitaal niet met sprongen van een half of één miljoen te verhoogen, maar b.v. telkens een serie aandeelen tot een bedrag van b.v. f 50.000 uit te geven, waartegen dan weer f 500.000 aan pandbrieven mocht uitgegeven worden. Op die wijze zou men bereiken, dat de hypotheekbank zooveel mogelijk met maximum capaciteit werkte.

Afgescheiden van de meerdere provisie-inkomsten, die verkregen zouden worden door de mutaties in de leeningen, waarin het volgestorte kapitaal zou belegd worden, welke inkomsten zeker een fractioneel hoogere dividend-uitkeering zouden mogelijk maken, zouden aan de hand van de gepubliceerde cijfers in de jaarverslagen over 1918 de navolgende hypotheekbanken van verschillenden omvang bij uitkeering van dezelfde tantièmes en dezelfde reserveeringen de onderstaande dividenden over haar volgestort kapitaal hebben kunnen uitkeeren.

Rotterdamsche Hypotheekbank, uitstaande pandbr. f 44.371.000, kapitaal f 5.000.000, dividend 7,3 pCt.
Nationale Hypotheekbank, uitstaande pandbr. f 43.453.000, kapitaal f 4.400.000, dividend 7,7 pCt.
Nederlandsche Hypotheekbank, uitstaande pandbr. f 35.947.000, kapitaal f 4.000.000, dividend 6,8 pCt.
Friesch-Groningsche Hyp.bank, uitstaande pandbr. f 33.143.000, kapitaal f 2.500.000, dividend 8 pCt.
Haarlemsche Hypotheekbank, uitstaande pandbr. f 20.336.000, kapitaal f 2.500.000, dividend 6,7 pCt.
Eerste Ned. Hyp.brief Bank, uitstaande pandbr. f 14.299.000, kapitaal f 1.500.000, dividend 6,8 pCt.

Dordrechtse Hypotheekbank, uitstaande pandbr. f 11.069.000, kapitaal f 1.200.000, dividend 6 pCt.

Alg. Friesche Hypotheekbank, uitstaande pandbr. f 9.153.000, kapitaal f 1.000.000, dividend 5,7 pCt.

Zeeuwsche Hypotheekbank, uitstaande pandbr. f 6.210.000, kapitaal f 1.000.000, dividend 5,7 pCt.

Deze cijfers zijn verkregen door de bedragen, die over 1918 aan de aandeelhouders zijn uitgekeerd te vermeerderen met 5 pCt. rente over het niet gestorte deel van het kapitaal en dit totale bedrag als beschikbaar voor dividend-uitkeering over het volgestorte kapitaal aan te nemen.

B.v. Rotterdamsche Hypotheekbank:

Over 1918 beschikbaar en uitgekeerd 28½ pCt. over f 500.000 = f 142.500
Vermeerderd met 5 pCt. over het niet gestorte gedeelte van het kapitaal ad f 4.500.000 = „ 225.000

Totaal zou voor aandeelhouders beschikbaar zijn f 367.500 zijnde 7,3 pCt. van f 5.000.000 maatschappelijk kapitaal.

Ook uit deze cijfers, aan de praktijk ontleend, blijkt dus, dat volgestorte aandelen in hypotheekbanken een behoorlijk rendement zouden opleveren voor soliede belegging.

Resumeerende kom ik dus tot de volgende conclusies.

Er moet gebroken worden met het gevaarlijke systeem van niet volgestorte aandelen onzer Nederlandsche hypotheekbanken, zoodat geen uitgifte van dergelijke aandelen meer moet plaats hebben.

De reeds uitgegeven aandelen moeten binnen zekeren termijn eveneens volgestort worden en zoo noodig moeten onwillige aandeelhouders statutair daartoe gedwongen kunnen worden. De hypotheekbank zou bovendien de aandeelhouders, die door een dergelijk besluit hunne aandelen wenschen te verkoopen, bij het zoeken van koopers behulpzaam kunnen zijn.

Wanneer dan alle aandelen volgestort zijn zou de officieele notering aan de beurzen verkregen kunnen worden en zou de beleggingsmarkt verrijkt zijn met een aantal zeer soliede courante bankaandelen met behoorlijk rendement.

Mogen deze regelen er toe leiden, dat de bestuurders onzer hypotheekbanken hunne gedachten over deze aangelegenheid laten gaan en dan met mij tot de conclusie komen, dat het gewenscht is in de door mij aangegeven richting ons Nederlandsch hypotheekbankwezen te hervormen. Mr. J. G. d. H. S.

DE LONDENSCH DISCONTOMARKT EN HET STANDPUNT VAN DEN FEDERAL RESERVE BOARD INZAKE NEW YORK.

Het jaarverslag van den Federal Reserve Board over 1918, waaraan in het vorig nummer enkele woorden werden gewijd, bevat eene uitvoerige beschouwing over de ontwikkeling van het disconto-bedrijf in de Vereenigde Staten en de toekomstige verhouding tusschen New York en Londen in het internationaal betalingsverkeer.

Het verslag is eenige maanden geleden geschreven, zoodat in verschillend opzicht — zoo met name wat betreft het Londensche renteniveau en de Londensche wisselkoersen — het verkeer niet meer in die mate een kunstmatig karakter draagt als ten tijde van het uitbrengen van het jaarverslag. Dit ontnemt echter aan de beschouwingen, die tegelijk een overzichtelijk resumé inhouden van de organisatie en de bijzondere factoren van de Londensche geldmarkt, allerminst haar beteekenis, zij het ook, dat wij hier te lande uit eigen ervaring beter vertrouwd zijn met toestanden, gelijk de beschrevene dan de Amerikaansche financiers, tot wier instructie een deel van het betoog in de eerste plaats heeft te strekken.

Het verslag begint met in herinnering te brengen, dat het acceptbedrijf in de Vereenigde Staten verge-

lijkenderwijs nieuw is. Eerst de Federal Reserve Act opende in het algemeen de gelegenheid er toe. Banken, aangesloten aan het stelsel, konden wissels met een minimum looptijd van 6 maanden met aangehechte documenten accepteren, tot 50 pCt. van haar kapitaal en surplus, welk percentage krachtens een wet van Maart 1915 met vergunning van den Fed. Res. Board tot 100 kan worden verhoogd. 31 December 1918 hadden 161 banken een zoodanige vergunning verkregen.

Overeenkomstig de bedoeling van de Federal Reserve Act beschouwen de Fed. Res. Banks deze wissels als een wenschelijk bezit. De hoogte van het disconto is afhankelijk van de verhoudingen op de geldmarkt, zoodat de Fed. Res. Board er van heeft afgezien een vaste rente te bepalen, doch minima maxima heeft vastgesteld. In 1915 beliepen deze 2 en 3 pCt., thans — 31 December 1918 — is de minimum-rente reeds sedert langen tijd 4 pCt.

Het particulier disconto te Londen is in de laatste 9 maanden geregeld ongeveer 3½ pCt. geweest, tegen een gemiddelde rente te New York van 4¼ pCt. Al heeft dit verschil wellicht een aantal transacties naar Engelsche banken doen gaan, de Board heeft het nog niet geraden geacht voor de Fed. Res. Banks het Engelsche disconto te volgen, met het oog op de groote transacties van de Treasury en om nog nader te noemen redenen. Gemeend werd, dat een lagere rente voor eenig ander papier dan de 15-daagsch collateral notes met schatkistpapier als onderpand, een ongunstigen invloed zou hebben op de operaties van de Schatkist.

Het Engelsche disconto van 3½ pCt. is daarentegen bijna een vol jaar gehandhaafd, niettegenstaande de Londensche Banken 3 pCt. op binnenlandsche saldi betaalden en 4½ pCt. op buitenlandsche saldi, terwijl het Britsche Gouvernement zelfs 5 pCt. betaalde op de van de regeering der Vereenigde Staten geleende gelden. Een verhooging van de Londensche disconto-rente is thans echter in verband met het rapport van het Engelsche Committee on Currency and Foreign Exchanges, uitgebracht 18 Augustus 1918 ¹⁾, te wachten. ²⁾

Bij een beoordeeling van de disconto-rente in de Vereenigde Staten — aldus vervolgt woordelijk het verslag — moeten enkele fundamenteele verschillenpunten tusschen de Londensche en de New Yorksche geldmarkten in het oog worden gehouden. In Londen is er een officieel disconto, bepaald door de Bank of England en bekend als het bankdisconto en daarenvens een open-markt- of particulier disconto. Het bankdisconto is de rente, waartegen de Bank of England bereid is de door haar aangewezen categorieën van wissels op de Londensche markt aan te koop. Wissels, geaccepteerd door te Londen gevestigde vreemde banken, of door de Londensche agent-schappen van vreemde banken, worden niet door de bank aanvaard.

De Londensche markt kan steeds steunen op de rente van de Engelsche Bank, die bereid is te allen tijde wissels tegen de geldende bankrente op te nemen. De Bank opereert, wanneer zij er reden voor aanwezig acht, zelf op de markt hetzij door gelden tot zich te trekken, wanneer zij het disconto wenscht te handhaven of te verhoogen, hetzij door, wanneer zij de open markt ruimer wenscht te maken, een actieve in plaats van een passieve houding aan te nemen bij den aankoop van wissels. Het disconto van de Bank of England is in den regel hooger dan het particulier disconto, hetwelk beheerscht wordt door vraag en aanbod. Het aanbod wordt grootendeels gevormd door

¹⁾ Zie dit blad No. 162 van 5 Februari 1919, blz. 125 v.

²⁾ Inderdaad heeft sedert het begin van het jaar een verhooging plaats gevonden. Voor handelswissels is het Londensche disconto sedert in den regel boven de 4 pCt. gebleven. De rente van 4½ pCt. op buitenlandsche saldi geldt thans slechts voor de Bank of England.

wissels, getrokken ter financiering van den internationalen handel in den vorm van 60 of 90 dagen zicht op Engelsche banken en accepting houses. De vraag in de open markt is in hoofdzaak afkomstig van de joint-stock banks, private banks en discount-companies en wordt gevormd door tezamengevloeide gelden, die niet voor belegging op langer termijn in aanmerking komen. Wissels, geschikt ter discontoeering bij de Bank of England, worden door de genoemde instellingen gekocht met de zekerheid, dat zij altijd van de hand kunnen worden gedaan tegen het bankdisconto van den dag en deze zekerheid geeft zulk een elasticiteit aan de belegging in wissels, dat aankopen zonder eenig bezwaar geschieden uit gelden, voor korten tijd ongebruikt liggende. Een belangrijk deel van de fondsen der koopende instellingen is mitsdien tijdelijk belegd in wissels, gekocht tegen het open-marktdisconto, disconteerbaar bij de Bank of England. Krijgt men in den loop van de beurs het gevoel, dat er kans bestaat, dat de Bank of England haar disconto zal gaan verhoogen, wat in den regel geschiedt met stappen van een half of een heel procent, dan pleegt dikwerf het open-markt- of particulier disconto, in anticipatie der verhooging, boven de officieele bankrente te stijgen. Gedurende een periode, waarin men het bankdisconto vast acht en geen wijzigingen verwacht, heeft het particulier disconto de neiging te vallen beneden het bankdisconto en op dat punt te blijven. Bankiers en discount-houses, die hun wissels koopen tegen particulier disconto, weten, dat zij ieder oogenblik deze af kunnen geven tegen bankdisconto en hebben bovendien, wanneer het particulier disconto eveneens stabiel blijft, gelegenheid de volle rente te verdienen op de wissels, gedurende den tijd, dat zij deze bezitten. Ten allen overvloede weten koopers, dat wanneer de wissels voor een belangrijk deel van hun looptijd worden aangehouden en dan verkocht moeten worden tegen bankdisconto, er een winst zal blijven op den tijd, dat de wissels zijn aangehouden, ook wanneer zij worden verkocht tegen het hogere bankdisconto.

De van alle zijden naar Londen samenvloeiende gelden zijn al sinds lange jaren voor een belangrijk deel in wissels belegd. De ervaring, die de soliditeit van deze wijze van beleggen heeft aangetoond, heeft een groote elasticiteit aan deze operaties gegeven en heeft de open disconto-markt in Londen zoo ruim gemaakt, dat groote transacties plaats vinden zonder dat eenige invloed op de geldmarkt te bespeuren is. Het is daarom natuurlijk, dat gedurende perioden van standvastige geldkoersen het particulier disconto lager is dan het bankdisconto.

Vóór den oorlog werden wissels met langeren looptijd op Londen getrokken ter financiering van exporten en importen tusschen Engeland en andere landen en tusschen vreemde landen onderling, wat alles tezamen een zeer omvangrijken omzet ten gevolge had, waar de Engelsche geldmarkt geheel tegen opgewassen was, ten gevolge van de toestrooming van gelden, hiervoor beschikbaar, naar Londen. Gedurende den oorlog werden, tengevolge van verschillende oorzaken, sterlingwissels in lang niet zoo grooten omvang gecreëerd als voorheen. Eén reden hiervoor was, dat de regeering der Vereenigde Staten groote bedragen in dollars ter leen gaf aan Engeland, Frankrijk en Italië voor aankopen van deze landen in de Vereenigde Staten en een andere, dat deze aankopen tevens omvatten grondstoffen, welke thans geïmporteerd werden in de Vereenigde Staten, teneinde aldaar verwerkt te worden tot goederen voor de geallieerde landen, terwijl anders deze grondstoffen direct en onverwerkt naar deze landen zouden zijn gevoerd. Dit heeft in het bijzonder betrekking op voedingsmiddelen, kleding en munitie. Het gevolg was, dat de Engelsche geldmarkt is, of althans tot voor kort, betrekkelijk ontbloot was van wissels. De beschikbare gelden te Lon-

den voor gebruik in de open markt zijn thans vermoedelijk grooter dan in normale tijden, aangezien er een toestrooming uit het buitenland is geweest, gevolg van het feit, dat de wisselkoersen over het geheel in het nadeel van Engeland zijn geweest, wat het onttrekken van vreemde saldi door het buitenland moeilijk en verliesgevend maakte. Alhoewel de bankrente op 5 pCt. is gehandhaafd, is het particulier disconto diensvolgens belangrijk hier beneden gedaald en om en bij 3½ pCt. geweest. Het verlies bij het wegtrekken van sterlingssaldi naar den vreemde, waar een hooger rente ware te bedingen, gevoegd bij het toenemend risico, hieraan door den oorlog verbonden, heeft er toe medegewerkt overbrenging van saldi van uit Londen, welke anders zoude hebben plaats gevonden, te voorkomen.

Bij het uitbreken van den oorlog in 1914 werd het trekken van sterlingwissels uit alle deelen van de wereld voor het oogenblik stopgezet en als gevolg waren er zeer groote bedragen aan onbelegde gelden op de Londensche geldmarkt. De Londensche joint-stock banks zagen zich genoodzaakt de rente, welke zij op deposito's vergoedden, te verlagen tot een punt, lager dan het normale verschil van 1½ pCt. beneden bankdisconto. Na de derde moratorium-proclamatie, welke het crediet der Engelsche instellingen alom in de wereld herstelde, werd het trekken van sterlingwissels met langeren looptijd op breede schaal hervat en als gevolg kwamen ten slotte de Londensche geldkoersen tot boven 6 pCt. Nadat de Vereenigde Staten aan den oorlog gingen deelnemen, verminderde de hoeveelheid sterlingwissels om de reeds genoemde redenen snel, wat er toe leidde de Britsche geldmarkt te brengen in de omschreven positie.

In New York, dat op het oogenblik de eenige stad in de Vereenigde Staten is, die iets als een breede discontomarkt bezit, wordt de rente, door de Federal Reserve Bank vastgesteld, op den voet door de open markt gevolgd, aangezien er in den regel niet voldoende gelden op de New Yorksche geldmarkt beschikbaar zijn om de aangeboden wissels op te nemen, zoodat er geen neiging is voor het particulier disconto om te gaan beneden het bankdisconto. Mocht er een periode komen van zeer ruim geld, dan is het waarschijnlijk, dat het particulier disconto in New York zou vallen beneden de Fed. Res. Bankrente. Dit zal gebeuren, telkenmale, wanneer de banken zullen meenen, dat zij in staat zullen zijn de wissels tot den vervaldag te houden, zonder genoodzaakt te zijn deze gedurende den looptijd over te brengen naar de Fed. Res. Bank.

Met de huidige beperkingen in den buitenland-schen handel en zonder vrij goudverkeer tusschen Engeland en de Vereenigde Staten¹⁾, staan op het oogenblik de New Yorksche en Londensche geldmarkten ieder op een eigen bodem en zijn zij niet onderworpen aan het gewone nivelleeringsproces onder normale omstandigheden. Onder deze omstandigheden heeft de Fed. Res. Board zich verantwoord geacht den rentevoet der Fed. Res. Banks te baseeren op de condities der eigen geldmarkt in stede van dezen te bezien in het licht van de omstandigheden elders, gelijk bij herstel van normale toestanden noodzakelijk zal zijn. Bij het probleem een discontovoet vast te stellen voor de Fed. Res. Bank in New York heeft sinds het intreden van de Vereenigde Staten het Londensche disconto dus volstrekt geen rol gespeeld. In aanmerking moet ook nog worden genomen, dat ons — d.i. het New Yorksch — disconto slechts van toepassing is op wissels, getrokken op bankinstellingen, welke hiertoe onder zekere restricties bij de wet gemachtigd zijn. De Fed. Res. Act laat het accepteren van binnenlandsche wissels

¹⁾ Men weet, dat deze beperkingen thans bezig zijn weg te vallen en dat althans het goudverkeer tusschen de productielanden en de Vereenigde Staten weder vrij is. Daarentegen is thans de gouduitvoer uit Engeland verboden.

slechts tot een beperkt bedrag toe (50 pCt. van het kapitaal en surplus) en had speciaal tot doel den buitenlandschen handel te bevorderen.

Gedurende den oorlog waren wij verplicht uit verschillende landen zeer groote hoeveelheden in te voeren en was het noodzakelijk elke mogelijke faciliteit te verleenen, ten einde de financiering dezer importen te steunen. Een te hooge discontorente zou uiteraard een zeker gevoel van onzekerheid hebben teweeggebracht in de landen, die ons voorschotten hadden te geven tegen hun leveringen aan ons, aangezien wellicht de indruk zou zijn gevestigd, dat wij sterke behoefte hadden aan vreemde gelden. Een disconto van 4 tot 4½ pCt. werd onder deze omstandigheden natuurlijk en juist geacht. Wanneer een normaal handelsverkeer tusschen de voornaamste landen van de wereld zal zijn hersteld, dan zal de vraag of de Vereenigde Staten in staat zullen zijn de positie van den dollar op de vreemde markten in stand te houden, voor een deel afhangen van het juist inzicht, aan den dag gelegd bij het kiezen van een verstandige discontorente. Alsdan zal evenwel de Engelsche geldmarkt evenals de New Yorksche in meer normale omstandigheden zijn teruggekeerd, zoodat dan tevens de tendenzen in het wereldverkeer duidelijker aan den dag zullen zijn getreden. Het geld zal zich gemakkelijker verplaatsen en de rentevoet op de open markt zal een grooter neiging vertoonen zelfstandig, buiten het Fed. Reserve System, zich te vormen, daarbij tevens een zekerder basis gevende voor de vaststelling van het disconto binnen het stelsel.

In de ontwikkeling van de Amerikaansche discontomarkt is het noodzakelijk niet alleen in het algemeen de gelegenheid tot discontering in het leven te roepen, maar bovendien zorg te dragen voor de middelen, benoodigd voor een accept- en discontomarkt van voldoende omvang. Mitsdien zullen, teneinde de Amerikaansche banken en bankiers in staat te stellen met de Engelsche instellingen te concurreren in het financieren van den wereldhandel, de gezamenlijke bedragen, waartoe Amerikaansche instellingen, van wier accept men zich in den vreemde zal kunnen bedienen, tot het accepteren van wissels met langeren looptijd, bevoegd zullen zijn, van voldoende omvang moeten zijn om aan alle eischen te kunnen voldoen; aangezien in het andere geval importeurs zouden bemerken, dat alleen van tijd tot tijd voldoende dollar-acceptredieten van Amerikaansche banken te verkrijgen zouden zijn, als gevolg van het feit, dat deze banken de grens van haar bij de wet toegelaten bevoegdheid tot accepteren hebben bereikt. Onder deze omstandigheden zullen importeurs van zelf terugkeeren tot hun sterlingwissels, welke te allen tijde in voldoende hoeveelheid beschikbaar zullen zijn.

Het verslag geeft vervolgens nog enkele cijfers, waaruit blijkt, dat, wanneer alle instellingen tot haar uiterste grens acceptredieten verleenden, het bedrag aan accepten, dat kort geleden, ruim geschat, ongeveer \$ 477,5 millioen bedroeg, nog met hoogstens \$ 630 millioen zou kunnen worden verhoogd. Voor de banken in de kustplaatsen aan den Atlantischen Oceaan is op grond van dezelfde schattingen dit laatste bedrag slechts \$ 290 millioen, wat voor de toekomst uiteraard veel te gering is. Het onderdeel van het verslag eindigt dan ook met de conclusie, dat een verhooging van het maximum van te verleenen acceptredieten tot 200 pCt. van het kapitaal en surplus der daarvoor in aanmerking komende instellingen zeer gewenscht is.

STAATSUITGAVEN EN ONTVANGSTEN.

DE VERMOGENS-AANWASBELASTING.

De heer G. M. Boissevain te Bloemendaal schrijft:

De staatsuitgaven, die der Provinciën en Gemeenten inbegrepen, maken een deel uit van wat door de inwoners des lands jaarlijks moet worden uitgegeven

voor levensonderhoud en tot handhaving der staatsinrichting.

Het behoeft dus geen betoog, dat al die uitgaven bestreden moeten worden uit het volksinkomen. M.a.w. de belastingen geheven ter voorziening in de staatsuitgaven moeten uit het volksinkomen bestreden kunnen worden. Zou dit niet kunnen geschieden, zou aan den genoemden eisch van een goed financieel beheer de hand niet worden gehouden, dan ware volksverarming en vernietiging van het nationaal vermogen onvermijdelijk; staatsbankroet of volksbankroet werd dan een steeds dreigender gevaar.

Eene uitzondering op den genoemden eisch der voorziening in de staatsuitgaven vormen echter die uitgaven, welke direct of indirect productief zijn, zegge die rechtstreeks baten aan den Staat opleveren, of wel leiden tot zoodanige vermeerdering der algemeene voortbrenging en daardoor van het volksinkomen, dat verhooging der belastingen kan volgen, zonder dat daardoor het van de belastingplichtigen vereischte offer verzwaard wordt. In dat geval behoeven de staatsuitgaven niet door belastingheffing gedekt te worden, maar kan daarin voorzien worden door leening.

Doch het kan ook voorkomen, dat door buitengewone omstandigheden de gewone staatsuitgaven tijdelijk zoozeer vermeerderen, dat die onmogelijk uit het volksinkomen bestreden kunnen worden. Ook dan is de aangewezen weg ter voorziening in die uitgaven, het aangaan van tijdelijke leeningen. Daardoor wordt het offer van de belastingplichtigen gevergd, ter dekking dier uitgaven, verspreid over een zeker aantal jaren en dientengevolge teruggebracht binnen zoodanige grenzen als waardoor daarin weder voorzien kan worden uit het volksinkomen. Van dien aard zijn ten onzent geweest de door den wereldoorlog veroorzaakte crisisuitgaven.

De eisch, voor welks nakoming Regeering en Staten-Generaal te waken hebben, blijft echter dat, indien maar eenigszins mogelijk, de belastingen uit het volksinkomen bestreden moeten kunnen worden.

Ja, men moet zelfs verder gaan. Gewaakt moet er ook voor worden, dat nieuwe kapitaalvorming niet belemmerd, maar bevorderd worde. Een volk verarmt niet alleen wanneer het nationaal vermogen direct wordt aangetast, doch ook dan wanneer niet aanhoudend nieuwe kapitaalvorming plaats vindt. En inzonderheid is dit het geval in die landen waarin, gelijk ten onzent, onder de gewone belastingen een plaats is gegeven aan de successierechten. De successierechten leiden — het is voor geen tegenspraak vatbaar — tot directe kapitaalvernietiging. Toegegeven, zegt men, wanneer men iedere heffing van successierechten op zichzelf beschouwt; maar men moet de positie in haar geheel overzien en tegenover die individueele kapitaalvernietigingen stellen de nieuwe kapitaalvormingen.

Het zij zoo! Maar dat dan ook dubbel angstvallig er voor gewaakt worde, dat kapitaalvorming niet belemmerd, doch bevorderd worde.

Nu denke men zich twee kapitalisten, die in volkomen gelijke omstandigheden verkeerden en ieder van een kapitaal van een half millioen vijf-en-twintigduizend gulden rente trekken. Maar terwijl de een, dien wij A zullen noemen, zijn vijf-en-twintigduizend gulden rente ten volle verteert, zorgt de ander, dien wij B zullen noemen, er voor dat hij, door zich met eenvoudiger levenswijze te vergenoegen en door opoffering van eigen genot, tenminste een vijfduizend gulden jaarlijks bespaart en daarmee zijn kapitaal vermeerdert.

Of wel, men denke zich twee kapitalisten, C en D, die evenzeer ieder over een kapitaal van een half millioen beschikken. Maar terwijl C er zich mede tevreden stelt zijn kapitaal op een of andere wijze à 5-pCt. rente uit te zetten en die renten rustig te verteren, geeft D zich de moeite zich op de hoogte

te stellen van wat op handels- en nijverheidsgebied omgaat en voor zijn kapitaal plaatsing te zoeken in dergelijke ondernemingen en daardoor mogelijk een vijf of tienduizend gulden meer dan C aan inkomen te genieten en dat meerdere inkomen tot nieuwe kapitaalvorming aan te wenden.

Nu zou men het kunnen begrijpen indien de Minister van Financiën als volgt redeneerde: het is onbillijk B evenveel inkomstenbelasting te doen betalen als A en D als C; over het inkomen dat B wel geniet gelijk A, maar niet verteert en dat hij integendeel aanwendt ter vermeerdering van het nationaal vermogen, moet hij minder zwaar belast worden dan A; en zoo moet ook D een minder percentage aan inkomstenbelasting betalen dan C daar hij, door de moeite die hij zich geeft, door den arbeid dien hij verricht, de algemeene voortbrenging bevordert en meewerkt tot vermeerdering van het nationaal vermogen. De minister, die aldus zou redeneeren, zou echter tot zijn leedwezen het moeten opgeven aan zijn denkbeeld uitvoering te geven en A en B, C en D op gelijken voet in de inkomstenbelasting moeten betrekken; aan zijn denkbeeld uitvoering te geven, zou op praktische bezwaren stuiten.

Goed; doch wat te denken van een Minister van Financiën, die zeggen zoude, dien B, die ten algemeene nutte een deel van zijn inkomen bespaart en dien D, die beter dan C zijn kapitaal tot het algemeene welzijn weet te doen bijdragen, die beiden moeten wij een extra-belasting opleggen.

Zoo te handelen, ware inderdaad te spotten met alle beginselen van financieel beleid. En toch — met allen eerbied voor den persoon van den Minister zij het gezegd — zoo schijnt inderdaad minister De Vries te handelen door zijn voordracht tot algemeene vermogens-aanwasbelasting. Beoordeeling van dit wetsontwerp in zijn bijzonderheden, moet tot later voorbehouden blijven. Maar al dadelijk moet, naar het mij voorkomt, op dit onjuiste en pernicieuse karakter van de voordracht gewezen worden.

Tevens is in die voorgedragen heffing, met zijn dertig percent belasting van de vermogensaanwas van 1916 tot 1919, ook een deel begrepen van de algemeen zoo veelzijdig gewraakte „Heffing in eens”. Al wat daartegen gezegd is, geldt ook dit deel van deze voordracht. Ik zal hier dienaangaande niet in herhalingen treden van wat ik vroeger geschreven heb o.a. in mijn laatste Economist-artikelen. Ik verwijs echter inzonderheid naar hetgeen, juist in het voorgaand nummer van dit weekblad, werd geschreven door Prof. Ant. van Gijn. Belangstellenden zullen daar eene beknopte en waarlijk meesterlijke uiteenzetting vinden, van de bezwaren tegen „Heffing in eens”. Op te merken valt alleen nog, dat door de thans voorgestelde éénzijdige en gedeeltelijke heffing in eens aan geen der bezwaren daartegen tegemoet wordt gekomen en de onbillijkheid daarvan voor velen nog aanmerkelijk vermeerderd zou worden.

Er bestaat slechts één weg om aan de moeilijkheden van het oogeblik het hoofd te bieden. De inkomstenbelasting — of wil men de inkomstenbelastingen, indirecte zoowel als directe — worde verhoogd zóóveel als maar verenigbaar is met het karakter dier heffing.

Voorts zij men er wel op bedacht, of voor aanwending der oude leuze „redding door bezuiniging” niet alleszins aanleiding bestaat. En verder zij de aandacht gevestigd op al wat gedaan kan worden ter bevordering der algemeene voortbrenging. Maar, nog eens: nagelaten worde alles wat de voortbrenging belemmeren kan en daaronder, in de eerste plaats, niet alleen aantasting van het nationaal vermogen, maar ook belemmering en bezwaring van nieuwe kapitaalvorming.

G. M. BOISSEVAIN.

24-8-19.

[Wij stellen ons voor op het hierboven besproken wetsontwerp nog nader terug te komen. — B.]

DE SPREKENDE CIJFERS VAN LLOYD'S.

Lloyd's Register, dat in den loop der oorlogsjaren, in beknopter vorm dan weleer, verschijnen bleef, kon moeilijk een volledig overzicht der wereldscheepsruimte geven, zonder ook de tonnemaat onder vijandelijke vlag te vermelden en ging in verband daarmee tevens voort met het leveren eener jaarlijksche opgave van de Duitsche en Oostenrijksche reederijen en den staat harer handelsvloeten. Dit systeem gaf het boek gedurende dien tijd een onpartijdig en buitengewoon betrouwbaar aanzien, hetwelk wel eens wonderlijk aandeed; vooral indien men bedenkt, dat toch zeker wel een enkel exemplaar, ondanks de daartegen genomen maatregelen, over de neutrale staten in Duitsche handen zal zijn gekomen. Nu de uitgave voor 1919—1920 met de tot Juni 1919 bijgewerkte gegevens is verschenen, schijnt te kunnen worden vastgesteld, dat Lloyd's in de laatste jaren de verliezen aan scheepsruimte der geallieerden op nog niet verklaarde wijze listiglijk heeft weten te verluieren.

In ieder geval echter legt het nieuwverschenen boek blijkbaar de verhoudingen, zooals zij in de maand Juni van dit jaar bestonden, zonder eenige reserve open en geeft zelfs eene belangwekkende beschouwing over het scheepsbezit der voornaamste zeevarende landen, onder vermelding van verliezen of aanwinsten sedert Juni-1914, waarvan de cijfers, nu de voor ons land bestemde exemplaren nog niet zijn verspreid, aan de uittreksels dienaangaande in de Engelsche pers kunnen worden ontleend.

Opnieuw worden handel en scheepvaart gediend met het aanhangsel, dat onder meer de verhouding in tonnemaat voor ieder land afzonderlijk aangeeft; een staat van werven, dokken en herstellingsplaatsen en zelfs een lijst van telegramadressen bevat. Doch een zeer voorname aanwinst is de vermelding der *deadweight capacities* van de schepen. Tot dusverre werden door het Register namelijk de afmetingen alleen aangegeven in *bruto* en *netto* registertonnen, waaruit de beladingsmogelijkheid in den regel slechts bij benadering kon worden berekend; en indien men in de toekomst bij de *deadweight* capaciteit ook eenmaal de bunkers ingenomen ruimte gaat vermelden, zal het ideale worden benaderd. Zóó wekt elke praktische verbetering ondankbare verlangens naar nieuwe aanvullingen!

De hieronder volgende staat, waarin de landen naar alphabetische volgorde zijn geplaatst, geeft een overzichtelijk beeld van de verschillen, welke zich sedert het uitbreken van den oorlog ontwikkelden. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen, dat Lloyd's Register slechts zeeschepen van meer dan 100 bruto registerton vermeldt en de *zeilschepen* buiten beschouwing zijn gelaten.

Landen	Juni 1914	Juni 1919	Verschillen	
	Br. Reg. T.	Br. Reg. T.	Br. Reg. T.	pCt.
Denemarken ..	770.000	631.000	— 139.000	— 18,1
Duitschland ..	5.135.000	3.247.000	— 1.888.000	— 36,8
Engeland(U.K.)	18.892.000	16.345.000	— 2.547.000	— 13,5
„(Dominions)	1.632.000	1.863.000	+ 231.000	+ 14,1
Frankrijk	1.922.000	1.962.000	+ 40.000	+ 2,1
Griekenland ..	821.000	291.000	— 530.000	— 64,6
Italië	1.430.000	1.238.000	— 192.000	— 13,4
Japan.....	1.708.000	2.325.000	+ 617.000	+ 36,1
Nederl.	1.472.000	1.574.000	+ 102.000	+ 6,9
Noorwegen ..	1.957.000	1.597.000	— 360.000	— 18,4
Oostenr.-Hong.	1.052.000	713.000	— 339.000	— 32,2
Spanje	884.000	709.000	— 175.000	— 19,8
Vereen. Staten (Zeeschepen) ..	2.027.000	9.773.000	+ 7.746.000	+382,1
(Groote meren)	2.260.000	2.160.000	— 100.000	— 4,4
Zweden	1.015.000	917.000	— 98.000	— 9,7
Andere landen	2.427.000	2.552.000	+ 125.000	+ 5,2
Totaal.....	45.404.000	47.897.000	+ 2.493.000	+ 5,5

Het scherpst vallen daarbij in het oog de toename

van de handelsvloot der Vereenigde Staten (zeescheepen) met ruim 382 pCt. en de afname der scheepsruimte onder Grieksche vlag met meer dan 64 pCt.; doch wat het eerstgenoemde land betreft, moet niet uit het oog worden verloren, dat de vermeerdering niet alleen door aanbouw, doch ook door het in bezit nemen van vijandelijke schepen is verkregen. Het Register doet nog opmerken, dat het totaal der Vereenigde Staten eigenlijk moet worden teruggebracht op 8.426.000 ton, aangezien het bezit aan houten schepen zou mogen worden geëlimineerd; en ofschoon de „Times” deze meening niet kan deelen, omdat houten schepen reeds voor het vervoer van kolen van Amerikaansche naar Scandinavische havens werden benut, schijnt toch de actie der assuradeuren het Register in het gelijk te stellen. Ook de verhouding der schepen van grootere en kleinere tonnage maakt de positie der Vereenigde Staten minder gunstig dan zij bij oppervlakkige beschouwing lijkt; in de eerste plaats is de exploitatie van grootere schepen op de groote vaart voordeliger, doch in de tweede plaats is de ligging der Amerikaansche havens, in verband met allenlei bestaande toestanden, zoodanig, dat het nut van kleinere schepen daar te lande op den duur twijfelachtig moet worden geacht.

Voor Frankrijk mag een toename, zij het ook slechts van 40.000 ton of ruim 2 pCt. zeker wel een verrassing heeten bij de omstandigheid, dat sommige der groote stoomvaartlijnen eenige diensten niet konden hervatten ten gevolge van aanzienlijke verliezen van scheepsruimte.

Na Griekenland volgen Duitschland en Oostenrijk met afnamen van onderscheidenlijk 36,8 pCt. en 32,2 pCt., welke percentages echter nog aanmerkelijk ongunstiger zullen worden, nadat de bij het vredesverdrag geëischte uitlevering volledig zal hebben plaats gevonden; ter verbetering overigens van de cijfers van sommige der geassocieerde landen.

Merkwaardig is de vermeerdering der Britsche „dominions” met 231.000 ton of ongeveer 14 pCt.; doch deze moet voornamelijk worden toegeschreven aan den aankoop van schepen onder Engelsche vlag ten behoeve van het Australische gemeenebest en aan de beslaglegging op Deutsche schepen in overzeesche havens onder Engelsch bestuur.

Onze eigen totale scheepsruimte, in 1914 groot pl.m. 1.472.000 ton, geeft in 1919 een cijfer van 1.574.000 ton; eene toename dus van bijna 7 pCt., zoodat wij Noorwegen, hetwelk nu een totaal van 1.597.000 ton vertoont, tengevolge van den oorlog, meer en meer naderbij gekomen zijn.

„The Economist”, in haar nummer van 9 Augustus, trekt naar aanleiding van Lloyd's nieuwe uitgave, eene vergelijking tusschen ons land en Griekenland, welke beide in de nabijheid van de meest-bedreigde wateren gelegen zijn en merkt daarbij op, dat het belangrijke verschil in overschot hoofdzakelijk moet worden toegeschreven aan het onderscheid in de door de reeders gevolgde politiek. Griekenland immers, gretig naar de te behalen ongelimiteerde vrachten bij eene behoorlijke verzekeringsmogelijkheid, bleef de schepen aan het dreigende duikbootengevaar wagen en maakte dientengevolge zeer hooge winsten; terwijl de Nederlandsche reeders er ten slotte de voorkeur aan gaven, hunne vaartuigen veilig op te leggen. Het is niet recht duidelijk, hoe „the Economist” de vraag in twijfel kan trekken, in hoeverre de Nederlandsche politiek wijzer was dan die der Grieken. Wel is men misschien min of meer geneigd om, bij zulk eene met cijfers en bedragen doorspekte beschouwing, het gevaar voor menschenlevens geheel uit het oog te verliezen, doch het verwijt, van Engelsche zijde nog wel, aan de Nederlandsche reeders, dat zij niet wat meer waagden om vrachtgewin, is inderdaad wonderbaarlijk nieuw.

Verdiend overigens ook het bezit van grooter overschot aan scheepsruimte — zoolang er nog hooge

vrachten te behalen zijn — bij behoorlijke reserves, niet verre de voorkeur?

Lloyd's Register stelt zich niet tevreden met eene weergave van de feiten, zooals zij zich inderdaad hebben ontwikkeld, doch verdiept zich bovendien in eene gedetailleerde beschouwing van hetgeen mogelijk zou zijn geweest, indien de oorlogsomstandigheden geen afgeheelen omkeer in de verhoudingen hadden gebracht. Aan de hand van vroegere schalen van toename berekent men dan, dat het totale cijfer in Juni 1919, uitgedrukt in bruto registertonnen bij normalen aanbouw en normaal verlies eigenlijk 55.370.000 had moeten bedragen, dus:

totale scheepsruimte in 1914	45.404.000 ton.
„ „ „ 1919	55.370.000 „
normale toename	9.966.000 ton.
Inderdaad bedroeg de toename slechts	2.493.000 „
zoodat eigenlijk een verlies geleden is van:	7.473.000 ton.

Het heeft er allen schijn van, dat de opstellers van het overzicht hiermede nog lang niet tevreden waren — eenmaal aan het „aftakelen” — van de gelegenheid gebruik wilden maken om alle denkbare nadeelige factoren in het midden te brengen, ten einde vooral niet tot een te optimistisch gekleurd resultaat te komen.

Men wijst er daarna op, dat thans tal van zeeschepen in de vaart worden gehandhaafd, welke onder de vóór den oorlog heerschende omstandigheden reeds lang voor afbraak zouden zijn verkocht, terwijl ook de hoedanigheid van tijdens de crisis gebouwde schepen de vergelijkingsschaal in dalende richting beïnvloedt.

Als eindresultaat meent men daarna het door den oorlog veroorzaakte verlies te mogen schatten op 8½ miljoen bruto registerton, ongeveer gelijk te stellen met 12½ miljoen ton deadweight capaciteit.

De nadeelen van een dergelijk aanzienlijk negatief overschot op het economisch leven zijn onberekenbaar groot, doch het moge tot troost strakken, dat zeer onlangs uit gezaghebbende Engelsche scheepvaartkringen een klacht werd vernomen over de steeds groeiende toename der wereldscheepsruimte.

H. PH. KELDER.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Uitvoer van fruit. Fruit, zoowel versch als verduurzaamd, kan alleen dan voor uitvoer in aanmerking komen, wanneer het is geveild op een bij het Rijkskantoor voor Groenten en Fruit ingeschreven veiling. Genoemd Rijkskantoor heeft met ingang van 20 Augustus het veilen verplicht voorgeschreven; 25 pCt. is voor het binnenland bestemd, de rest voor het buitenland of de fabrieken.

Nader is bepaald, dat de beschikking, volgens welke alleen uitvoer mag plaats vinden van op ingeschreven veilingen geveild fruit, tot nadere aankondiging slechts zal gelden voor appelen en peren.

Uitvoer verduurzaamde groenten. De Minister van Landbouw, enz. heeft tot nadere aankondiging dispensatie verleend van het verbod tot uitvoer van gezouten, gedroogde of op andere wijze verduurzaamde groenten.

Uitvoer varkens. Voor varkens kunnen in het algemeen nog geen uitvoervergunningen worden verleend, in verband met den sterk verminderden varkensstapel hier te lande.

Uitvoer nieuwe haring. Ook na de maand Augustus kunnen door de N.U.M. consenten worden uitgereikt voor uitvoer van nieuwe haring op plaatsen, waar controleurs gevestigd zijn.

Boter. De Minister van Landbouw heeft thans bepaald, dat van de boter, waarvoor certificaat van

uitvoer is afgegeven, alsnog kan worden uitgevoerd 100 pCt. der niet uitgevoerde hoeveelheden. Voor de week van 10 tot 16 Aug. is het uitvoerpercentage weder voorloopig bepaald op 0. (Vergelijk ons vorig overzicht).

Het ligt in de bedoeling van den Minister een boterreserve te doen vormen uit de zomerproductie ten behoeve van den a.s. winter, tot een hoeveelheid van 2 miljoen K.G. De verkoopsorganisaties hebben zich verbonden de boter in den groothandel niet duurder te verkoopen dan voor f 2,80 per K.G. Bij de tot dusver gebruikelijke winstmarge komt dit neer op een kleinhandelsprijs van f 3,15 per K.G.

Kolenvoorziening. In antwoord op vragen van het lid der Tweede Kamer, den heer Van Rappard, heeft de Minister van Landbouw medegedeeld, dat, in aanmerking genomen de zeer ongunstige kolenpositie van de meeste Europeesche landen, de vooruitzichten van onze kolenvoorziening niet onbevredigend kunnen worden genoemd. Mochten echter onverhoopt geen Duitse kolen worden geleverd, dan zou de toestand onbevredigend worden. In totaal is in het tijdvak van 1 April tot 16 Aug. hier te lande aangevoerd een hoeveelheid van 1.775.000 ton kolen.

N. U. M. - heffing. De Minister van Landbouw heeft afwijzend beschikt op een verzoek van het Verbond van Ned. Fabrikantenverenigingen om de

1 pCt. N.U.M.-heffing af te schaffen en de kosten van de N.U.M. ten laste van 's Rijks schatkist te brengen.

Belasting op vermogensaanwas. Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot invoering van een belasting op vermogensaanwas. De heffing zal het eerst geschieden over den aanwas in het tijdvak van 1 Mei 1916 tot 1 Mei 1919; vervolgens telkens om de drie jaren. Voor de eerste heffing wordt een percentage van 30 pCt., voor volgende heffingen een percentage van 10 pCt. voorgesteld.

MAANDCIJFERS. POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Juni		Juli	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeninghouders op u ^o .	16.487	—	17.007	—
Aantal rekeningen op u ^o	17.070	—	17.609	—
Stortingen	78.553	36.209.268	96.813	43.685.409
Overschrijvingen	45.888	81.682.613	49.540	123.011.199
Afschrijvingen	47.704	22.826.180	57.634	27.073.953
Totaal tegoed rekeninghouders op u ^o .	—	110.226.991	—	126.250.184

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN MEI 1919.

(Ontleend aan „de Ingenieur“.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			Mei 1919.	Mei 1918.
Maatsch. tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en Ned. Centr.-Spoorwegmaatschappij	f 2.777.606,—	f 4.067.916,—	f 7.046.993,—	f 5.855.335,— ¹⁾
Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	„ 2.731.229,—	„ 1.761.767,—	„ 4.618.996,—	„ 3.842.653,— ¹⁾
Noord-Brab. Duitse Spoorwegmaatschappij	„ 19.600,—	„ 31.933,—	„ 54.396,—	„ 69.911,—
Hollandsche Buurtspoorwegen	„ 9.484,71 1/2	„ 11.872,20	„ 22.313,60 1/2	„ 24.875,37 1/2
Dedemsaartsche Stoomtramweg-mij.	„ 15.442,71	„ 29.043,21	„ 45.966,75	„ 38.377,73
Tramw.mij. „de Meijerij“	—	—	„ 34.326,40	„ 30.012,94
lijn Eindhoven—Geldrop	—	—	„ 9.520,07	„ 7.998,95
Zuid-Nederlandsche Stoomtramweg-mij.	„ 12.341,46	„ 21.134,81 1/2	„ 34.420,62 1/2	„ 38.054,33 1/2
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	„ 62.746,47	„ 72.457,83	„ 140.326,15	„ 112.154,77
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	„ 85.853,01 1/2	„ 78.666,68 1/2	„ 164.519,70	„ 153.902,24 1/2
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	„ 24.260,79	„ 7.848,06	„ 33.145,50	„ 40.098,44
Gemeentetram te Amsterdam	„ 696.822,72	—	„ 696.822,72	„ 606.838,11 1/2
Haagsche Tramweg-maatschappij	„ 379.467,52	—	„ 881.268,79	„ 329.703,31 1/2
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I.	—	—	„ 449.000,—	„ 480.227,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	„ 11.700,—	„ 17.800,—
lijn Soerabaija—Krian	—	—	„ 63.900,—	„ 57.300,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch.	—	—	„ 336.800,—	„ 340.000,—
Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij	—	—	„ 267.300,—	„ 296.300,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij	—	—	—	—
lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	„ 68.900,—	„ 72.900,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo	—	—	„ 10.200,—	„ 8.500,—
Kediri Stoomtram-Maatschappij	—	—	„ 49.900,—	„ 58.203,—
Malang Stoomtram-Maatschappij	—	—	„ 54.800,—	„ 56.032,—
Deli-Spoorweg Maatschappij	—	—	„ 527.000,—	„ 471.114,—
Nagekomen over Februari.				
Staatsspoorwegen in Ned. Indië	—	—	—	—
I. Staatsspoorwegen op Java	f 1.288.714,—	f 1.821.721,—	f 3.279.519,—	f 2.771.655,—
II. Spoorweg ter Sumatra's Westkust	„ 66.698,—	„ 47.085,—	„ 125.863,—	„ 108.658,—
III. Tramwegen in Zuid-Sumatra	—	—	—	—
a. Lamponglijn	„ 13.827,—	„ 22.785,—	„ 37.870,—	„ 33.397,—
b. Palembanglijn	„ 7.370,—	„ 2.758,—	„ 10.957,—	„ 11.545,—
IV. Atjeh Stoomtram	„ 53.752,—	„ 37.057,—	„ 100.800,—	„ 86.479,—
Nagekomen over Maart.				
Staatsspoorwegen in Ned. Indië	—	—	—	—
I. Staatsspoorwegen op Java	f 1.415.555,—	f 2.589.407,—	f 4.180.798,—	f 3.110.819,—
II. Spoorweg ter Sumatra's Westkust	„ 74.661,—	„ 51.299,—	„ 137.458,—	„ 124.043,—
III. Tramwegen in Zuid-Sumatra	—	—	—	—
a. Palembanglijn	„ 15.599,—	„ 49.120,—	„ 67.117,—	„ 33.393,—
b. Lamponglijn	„ 8.046,—	„ 3.035,—	„ 12.039,—	„ 13.071,—
IV. Atjeh Stoomtram	„ 54.498,—	„ 40.376,—	„ 105.857,—	„ 98.833,—
Nagekomen over April.				
Hollandsche Buurtspoorwegen	f 9.830,48	f 10.357,38	f 21.926,50	f 26.397,94 1/2

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in „de Ingenieur“ ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek“ ontleend.

¹⁾ Definitieve opgave.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	23 Aug. 1919	20 Juli 1914
Ned. { Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14	
Bank { Bel. Binn. Eff. 4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14	
{ Vrsch. in R.C. 5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14	
Bank van Engeland 5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14	
Duitsche Rijksbank 5 " 23 Dec. '14	4 " 6 Febr. '14	
Bank van Frankrijk 5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14	
Oostenr. Hong. Bk. 5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14	
Nat. Bank v. Denem. 5 1/2 " 4 Jan. '19	5 " 6 Febr. '14	
Zweedsche Rijksbk. 6 " 13 Juni '19	4 1/2 " 6 " '14	
Bank v. Noorwegen 5 1/2 " 11 Mei '19	4 1/2 " 11 " '14	
Zwitsersche Nat. Bk. 5 " 21 Aug. '19	3 1/2 " 19 " '14	
Belgische Nat. Bk. 4 " 12 Juni '19	4 " 30 Jan. '14	
Bank van Spanje .. 4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " 24 Sept. '03	
Bank van Italië .. 5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14	
Feder. Res. Bk. N.Y. 3 1/2-4 1/2	—	
Javasche Bank.... 3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie				
22 Aug. '19	4 1/2	5	3 1/2 1)	4-5/8	—	5 1/2-6
17-22 A. '19	4 1/2 2)	5	3 1/2	4-5/8	—	3 1/2-6
11-15 A. '19	3 1/2-4 1/2	4 1/2-5	3 1/2	4-5/8	—	3 1/2-6 1/4
4-8 A. '19	3 1/2-4	4-1/2	3 1/2	4-5/8	—	3 1/2-6
19-24 A. '18	2-1/2	2 1/2-3	3 1/2 2)	4-5/8	—	5 1/4-6
13-18 A. '17	2-1/4	2-1/4	4 2/3 2)	4-5/8	—	2 1/2-3 1/2
20-24 Juli '14	3 1/2-1/2	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/2-1/2	2 1/4	1 1/4-2 1/2

1) Noteering van 23 Augustus.
2) Het particulier disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 7/8 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De daling van den Londenkoers bleef deze week aanhouden. Toen er groote bedragen voor Indische rekening ter markt kwamen, was plots alle kooplust verdwenen en daalde de koers tot 11.16; daarna trad een verbetering in en sloot de koers op 11.33. Het flauwe Londen was natuurlijk oorzaak van de daling van de meeste andere deviezen: Parijs 34—33.30. Stockholm 66.30—65.30—65.45. Kopenhagen 59—58.30. Kristiania 62.80—62.40. Zwitserland vrijwel stabiel ca. 47.40. Het Markenaanbod had weder de overhand; de koers daalde tot 11.50. Heden waren weder groote orders voor buitenlandsche rekening op de markt en verbeterde de koers tot 12.90. Weenen circa 5 1/4. Spanje sterk gevraagd pl.m. 53; heden weder flink aangeboden; slot 51 1/2. Pesos vast 113 1/4—114.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *	Parijs *	Berlijn *	Weenen *	Brussel **)	New York**)
17 Aug. 1919..	11.56	34.05	12.70	6.—	32.95	2.70 5/8
18 " 1919..	11.44	33.45	11.60	5.75	31.90	2.70 1/2
19 " 1919..	11.40	33.30	11.80	5.40	32.05	2.70 1/4
20 " 1919..	11.21 1/2	32.60	12.30	5.40	31.75	2.69 7/8
21 " 1919..	11.32 7/8	33.20	12.—	5.40	31.70	2.70 1/2
22 " 1919..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 1)	11.16	32.10	11.50	5.40	31.60	2.69
Hoogste " " 1)	11.59	34.40	13.40	6.—	33.15	2.71 1/2
15 Aug. 1919..	11.60	34.45	13.90	6.25	33.20	2.68 3/4
8 " 1919..	11.57 3/8	34.45	15.22 1/2	6.50	33.—	2.68 1/4
Muntpariteit	12.10 3/8	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave.

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Christiania *)	Zwitserland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
17 Aug. 1919	66.25	59.—	62.85	47.30	51.75	99 3/8-100 3/8
18 " 1919	65.80	58.60	62.75	47.35	51.50	99 3/8-100 3/8
19 " 1919	65.85	58.60	62.75	47.50	51.50	99 3/8-100 3/8
20 " 1919	65.50	58.50	62.60	47.50	53.—	99 3/8-100 3/8
21 " 1919	65.75	58.50	62.40	47.70	52.60	99 3/8-100 3/8
22 " 1919	—	—	—	—	53.—	—
L'ste d. w. 1)	65.30	58.20	62.25	47.20	51.—	99 7/8
H'ste " " 1)	66.40	59.10	62.95	47.70	53.50	100 3/8
15 Aug. 1919	66.50	59.20	62.95	47.80	51.25 2)	99 3/8-100 3/8
8 " 1919	66.70	58.50	63.10	47.45	50.25 2)	99 3/8-100 3/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Noteering v. 16 Aug. 3) idem van 9 Augustus.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen (in \$ per £)	Zicht Parijs (in frs. p. \$)	Zicht Berlijn (in cents p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cents per gld.)
23 Aug. 1919	4.20.75	8.08	nom.	36 3/8 1)
Laagste d. week. ...	4.16	7.94	nom.	36 1/4
Hoogste " " ..	4.24.75	8.18	nom.	37 1/8
15 Aug. 1919	4.28.25	7.87	nom.	37 1/8
9 " 1919	4.32.25	7.72	nom.	37 1/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 8/16

1) Noteering van 22 Augustus.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	9 Aug. 1919	16 Aug. 1919	Tijdperk 18-23 Aug. 1919		23 Aug. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië ..	Piaat. p. £	97 7/10	97 7/10	97 1/2	97 19/32	97 19/32
*B. Aires) ..	d.p.gd.pes.	52 7/8	53 1/4	53 1/8	55 5/8	54 11/16
Calcutta	sh/d.p.rup.	1/8 1/2	1/10 3/4	1/10	1/10 1/8	1/10 3/8
Hongkong	id. p. \$	3/8 1/2	3/9 1/2	3/9 1/4	3/10	3/10
Lissabon	d.p.pseudo	27 7/8	26 3/4	25 3/4	27 1/4	26 1/4
Madrid	Peset. p. £	22.83	22.33	20.88	22.29	21.95
*Montevideo 1	d.p.peso	56 1/4	56 3/8	56 1/4	58 3/8	57 1/2
Montreal....	\$ per £	4.52 1/4	4.44 1/2	4.24	4.41 1/2	4.38 1/3
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	14 1/16	14 1/4 2)	14 1/16	14 15/32	14 7/16
Rome	Lires p. £	38.93	39.64	39.55	40.05	39.95
Shanghai ..	sh/d.p.tael	5/7 1/2	5/10	5/10	5/10 1/2	5/10 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 7/32	2/4 7/32	2/4 1/8	2/4 5/16	2/4 7/32
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	9 7/8	9 2/3 2)	9 2/3 2)	9 3/32	9 3/32
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/3 1/4	2/3 1/10	2/3 1/2	2/5	2/4 7/16

* Koersen van den dag voorafgaande aan de data in het hoofd vermeld.
1) Telegrafisch transfert. 2) Noteering van 15 Aug.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	te New York
23 Aug. 1919.....	60 3/8 2)	113 1/4
16 " 1919.....	59 3/8	112 3/8
9 " 1919.....	58 1/8	111 3/8
2 " 1919.....	56 1/2	108
24 Aug. 1918.....	49 1/2	101 1/8
25 Aug. 1917.....	44 7/8	88 1/2
20 Juli 1914.....	24 1/2 1/16	54 1/8

1) Noteering van 22 Augustus.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij. Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitenl. Schatkistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
21 Aug. 1919..	3.810	58.650	1.249	17.164	41.402
14 " 1919..	3.747	58.650	1.216	17.164	41.332
7 " 1919..	2.690	58.650	1.207	17.164	41.258
31 Juli 1919..	2.415	58.650	771	17.164	40.783
22 Aug. 1918..	1.075	43.100	60.300	14.313	82.263

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitenl. schatkistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 23 Aug. 1919.

Activa.

Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 57.578.645,10 B.-bk. „ 1.161.697,27 Ag.sch. „ 28.014.379,08	f 86.754.721,45
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 44.241.067,—	„ 44.241.067,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	„	„
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	H.-bk. f 163.511.745,49 B.-bk. „ 11.971.165,77 Ag.sch. „ 64.775.692,44	f 240.258.603,70
Op Effecten	f 235.025.003,70	„
Op Goederen en Spec.	„ 5.233.600,—	240.258.603,70
Voorschotten a. h. Rijk	„ 6.399.933,70	„
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 58.511.275,— Muntmat., Goud „ 582.128.405,81	f 638.639.680,81
Munt, Zilver, enz.	„ 5.867.573,88	„
Muntmat., Zilver	„	„ 644.507.254,69
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds. f 4.539.607,50 id. van 1/2 v. h. kapit. „ 3.976.588,87 1/2	„ 8.516.196,37 1/2
Geb. en Meub. der Bank	„ 3.312.000,—	„
Diverse rekeningen	„ 51.927.234,36	f 1.085.917.011,27 1/2

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	„ 5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	„ 987.544.425,—
Bankassignatiën in omloop	„ 2.086.796,41
Rekening-Courant saldo's:	
Van het Rijk	f —
Van anderen	„ 64.563.291,53
Diverse rekeningen	„ 6.722.498,33 1/2
	f 1.085.917.011,27 1/2

Beschikbaar metaalsaldo	f 432.844.257,80
Op de basis van 1/2 metaaldekking	„ 222.005.354,21
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	„ 2.164.221.285,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's		14.574.876,08 1/2
Buitenlandse wissels	18.493.205,—	
Beleeningen	6.252.802,54 1/2	
Goud		7.893.411,91
Zilver	76.005,88 1/2	
Bankbiljetten		9.102.710,—
Part. Rek.-Crt. saldo's		12.921.150,04 1/2

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
23 Aug. 1919	638.640	5.868	987.544	66.650
16 „ 1919	646.533	5.792	996.647	79.149
9 „ 1919	646.533	5.822	1.004.122	76.992
2 „ 1919	646.539	6.089	1.022.892	68.751
26 Juli 1919	651.403	6.417	1.003.290	70.823
19 „ 1919	651.403	6.635	1.010.346	70.147
12 „ 1919	652.622	6.982	1.015.918	66.429
5 „ 1919	657.716	7.507	1.024.922	59.968
28 Juni 1919	657.722	8.214	1.018.076	73.433
21 „ 1919	662.602	8.702	1.001.959	83.591
14 „ 1919	661.969	8.492	1.009.394	67.100
7 „ 1919	661.969	8.175	1.015.654	79.187
31 Mei 1919	661.969	7.938	1.025.962	85.180
24 Aug. 1918	707.424	7.953	922.122	69.883
25 Aug. 1917	656.911	7.375	766.667	70.081
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
	Totaal	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks			
23 Aug. 1919	86.755	28.000	240.259	432.844	61
16 „ 1919	101.330	40.000	234.006	436.277	61
9 „ 1919	107.751	52.000	234.038	435.244	60
2 „ 1919	119.252	65.500	239.220	433.810	60
26 Juli 1919	112.536	66.500	225.185	442.070	61
19 „ 1919	113.747	61.000	208.275	441.012	61
12 „ 1919	117.136	59.000	210.762	442.197	61
5 „ 1919	113.156	59.000	217.123	447.269	61
28 Juni 1919	108.940	59.000	225.185	446.657	61
21 „ 1919	109.648	64.000	202.859	453.176	62
14 „ 1919	103.179	57.000	203.703	454.785	62
7 „ 1919	118.617	72.000	216.039	450.799	61
31 Mei 1919	117.372	72.000	234.150	447.302	60
24 Aug. 1918	72.204	55.000	100.660	516.194	72
25 Aug. 1917	31.951	21.000	74.621	495.884	79
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	16 Aug. 1919	23 Aug. 1919
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 391.840.000,—	f 376.800.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 40.000.000,—	„ 28.000.000,—
Aan zilverbons ..	„ 81.536.000,—	„ 81.521.000,—
	„ 42.915.623,50	„ 41.727.279,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
16. Aug. 1919	***	***	362.000	
9 „ 1919	***	***	344.000	
2 „ 1919	***	***	344.500	
28 Juni 1919	132.360	6.553	240.173	97.961
21 „ 1919	129.532	7.332	234.793	100.958
14 „ 1919	129.536	7.292	232.597	101.605
7 „ 1919	128.729	7.684	226.384	105.696
17 Aug. 1918	103.949	12.668	185.216	73.345
18 „ 1917	83.277	17.879	175.430	46.046
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.684

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse reke-ningen 1)	Beschik-baar metaal-saldo	Dek-kings-percentage
16 Aug. 1919		207.000		***	78.500	***
9 „ 1919		186.500		***	77.500	***
2 „ 1919		190.000		***	78.250	***
28 Juni 1919	8.711	15.356	75.536	16.067	71.478	41
21 „ 1919	8.661	21.576	74.141	12.828	69.883	41
14 „ 1919	8.522	18.742	73.795	12.796	70.169	41
7 „ 1919	8.267	18.611	74.378	10.027	70.233	41
17 Aug. 1918	7.580	24.259	70.855	25.947	65.082	45
18 „ 1917	7.636	31.877	60.521	22.611	57.108	46
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 1)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulante	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. reke-ningen 1)
5 Juli 1919	933	1.565	953	1.516	405
14 Juni 1919	1.026	1.489	902	1.414	151
7 „ 1919	1.023	1.540	873	1.408	144
31 Mei 1919	1.021	1.460	745	1.382	139
6 Juli 1918	668	1.520	771	1.163	600
7 Juli 1917	760	1.248	960	895	616
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
20 Aug. 1919	88.269	79.501	334.272	28.500	318.736
13 " 1919	88.288	79.723	338.777	28.500	322.782
6 " 1919	88.312	80.128	340.441	28.500	324.327
30 Juli 1919	88.415	79.387	338.787	28.500	323.327
21 Aug. 1918	68.665	56.749	267.005	28.500	244.359
22 Aug. 1917	54.153	39.934	173.500	28.500	146.874
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-
						kings-percentage 1)
20 Aug. '19	26.418	83.015	23.397	95.219	27.218	22,94
13 " '19	21.390	81.223	22.455	89.158	27.014	24,20
6 " '19	33.675	80.493	22.935	99.845	26.634	21,70
30 Juli '19	43.144	81.746	17.881	116.554	27.478	20,76
21 Aug. '18	58.422	98.951	33.698	135.996	30.366	17,90
22 Aug. '17	56.483	100.889	44.701	100.889	32.669	19,—
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52,76

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dek-kings-percentage 1)
22 Aug. 1919	1.124.888	1.095.137	8.463.003	28.141.793	34
15 " 1919	1.126.255	1.096.662	8.582.324	28.443.137	34
7 " 1919	1.127.691	1.108.010	8.703.329	28.856.013	34
31 Juli 1919	1.129.127	1.109.348	8.824.334	29.268.889	34
23 Aug. 1918	2.467.833	2.348.046	1.990.788	13.111.329	34
23 Aug. 1917	2.494.576	2.402.850	567.538	8.977.977	34
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
23 Aug. 1919	27.952.434	7.541.489	***	***
15 " 1919	26.410.137	6.282.357	20.360.000	8.560.100
7 " 1919	28.545.490	8.322.242	20.622.700	8.681.100
31 Juli 1919	30.680.853	10.362.127	20.851.500	8.802.600
23 Aug. 1918	15.958.496	8.154.768	10.028.400	1.974.300
23 Aug. 1917	11.066.859	5.874.854	5.547.700	551.100
23 Juli 1914	750.892	943.961	—	—

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en beleeningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldt
7 Aug. '19	328.617	11.852.933	32.954.000	42.296.165	6.545.206
31 Juli '19	328.103	11.865.169	32.954.000	42.353.777	6.467.030
23 " '19	328.122	11.643.392	32.954.000	41.534.534	6.760.505
15 " '19	327.733	11.606.078	32.954.000	41.378.527	6.922.798
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

1) waarvan 262.241 goud, 9.919 buitenlandsche goudwissels en 56.457 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. ald. Staat
21 Aug. '19	5.572.285	1.978.278	297.685	907.892	23.500.000
14 " '19	5.572.149	1.978.278	298.484	908.657	23.300.000
7 " '19	5.567.649	1.978.278	298.860	874.118	23.400.000
31 Juli '19	5.567.076	1.978.278	299.880	897.352	23.300.000
22 Aug. '18	5.434.831	2.037.108	319.173	1.572.721	19.150.000
23 Aug. '17	5.309.717	2.037.108	260.331	717.050	11.025.000
23 Juli '14	4.104.390	—	689.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleenning	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	912.437	726.803	1.251.568	35.064.119	2.969.322	56.899
944.194	734.339	1.262.572	35.151.564	2.879.171	86.375	
923.410	741.621	1.272.000	35.258.465	2.865.144	87.041	
945.253	750.617	1.247.169	35.024.725	2.919.886	48.801	
871.123	1.066.088	829.814	29.423.826	3.715.699	162.078	
567.412	1.173.013	1.113.577	20.468.568	2.715.700	17.901	
1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. 1)

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldt	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. saldt
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

1) Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
1 Aug. '19	2.088.475	1.183.304	—	67.852	2.506.820
25 Juli '19	2.095.151	1.233.018	—	66.872	2.504.497
18 " '19	2.112.100	1.247.100	—	65.381	2.512.048
11 " '19	2.111.824	1.277.467	—	68.387	2.538.127
2 Aug. '18	1.980.896	939.611	9.696	54.022	1.906.465
3 Aug. '17	1.367.673	477.235	52.500	55.709	540.785

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dek-kings-percentage 1)	Percent. Gouddekking circula-tie
1 Aug. '19	2.222.730	2.585.798	83.532	51,3	47,2
25 Juli '19	2.243.158	2.487.056	83.317	47,9	49,2
18 " '19	2.200.428	2.626.690	82.958	48,9	49,6
11 " '19	2.296.348	2.583.427	82.851	45,3	50,3
2 Aug. '18	1.480.104	2.090.397	76.518	66,8	49,3
3 Aug. '17	305.131	1.395.974	57.881	74,8	88,2

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
25 Juli '19	769	14.879.983	1.318.281	12.737.991	1.789.774
18 Juli '19	769	14.483.797	1.309.136	12.895.839	1.766.815
11 " '19	770	14.501.916	1.335.020	12.925.462	1.763.394
3 " '19	773	14.499.413	1.269.102	12.871.212	1.758.103
26 Juli '18	725	12.668.369	1.150.922	11.132.555	1.426.697

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 23 Augustus 1919.

De internationale beurzen hebben gedurende de achter ons liggende berichtperiode bijna alle een apathische houding te aanschouwen gegeven. Voor een groot deel moet dit worden toegeschreven aan den desolaten toestand, waarin de deviezenkoersen van vrijwel alle landen, met uitzondering dan van Amerika, zich bevinden. En toch was de tendens op de fondsenmarkt te New York ook geenszins opgewekt te noemen. Dit behoeft geen verwondering te wekken, indien men bedenkt, dat ook de Vereenigde Staten den terugslag van de daling in vreemde valuta's geducht hebben te ondergaan. De aankopen voor vreemde rekening kunnen natuurlijk niet op zoo groote schaal geschieden, als anders het geval ware geweest, terwijl aan den anderen kant rekening moet worden gehouden met de noodzakelijkheid van het verstrekken van credieten aan het uitgeputte Europa, ondanks het feit, dat in vele kringen zelfs de grootste Europeesche naties niet meer als volwaardig worden beschouwd, getuige de uitspraken van een Vanderlip.

De geldmarkt te New York is thans wel weder in normale banen teruggeleid, hoewel natuurlijk nog steeds de mogelijkheid van tijdelijke stroefheid blijft bestaan, vooral nu de oogst langzamerhand zijn eischen zal gaan stellen. Doch het valuta- en credietvraagstuk vereischt alle aandacht, waarbij dan nog komen de moeilijkheden met de arbeidersgroepen. Weliswaar zijn deze moeilijkheden voorloopig als overwonnen te beschouwen, doch het broeit en gist in breede lagen der bevolking, zoowel bij de betrokkenen bij de spoorweg- als bij die der industriele ondernemingen. Zoo men niet meer bevreesd is voor oncontroleerbare experimenten op het gebied van socialisatie der bedrijven, men is er zich te goed van bewust, dat de winstmarge der ondernemingen voortdurend kleiner zal moeten worden, dan dat er aanleiding zou worden gevonden tot het opdrijven der koersen in al te sterke mate. Voor sommige maatschappijen echter hebben deze overwegingen minder sterk gogolden; van deze moeten in de eerste plaats de scheepvaartmaatschappijen worden genoemd. De Vereenigde Staten zijn gedurende den oorlog op het gebied der handelsmarine met geweldige schreden vooruitgegaan en al mogen de vrachten dan ook al van het hoogste peil, waarop zij zich gedurende den oorlog hebben bevonden, enigszins zijn gereageerd, zij zijn toch nog van zoodanigen aard, dat een zeer ruim winstbedrag door de betrokkenen kan worden gerealiseerd. Men heeft dan ook voortdurend kunnen opmerken, dat bij een herstel der New Yorksche markt b.v. Marinewaarden zich steeds vooraan bevonden en dat de grootste koersverbeteringen in deze fondsen werden bereikt. Daarentegen waren industriele waarden meestal ongeanimeerd gestemd, ondanks het feit, dat b.v. de staat van onuitgevoerde orders der Steeltrust over de afgelopen maand een vrij belangrijke toename heeft aangetoond. Het dringt echter langzamerhand tot de gedachten door, dat de bestellingen uit Europa, welke men gedacht had te ontvangen met het oog op de reconstructie der verwoeste gebieden, heel wat langzamer zullen binnenkomen, dan oorspronkelijk werd verwacht, ook al in verband met de moeilijke kwestie, op welke wijze deze orders voldaan zullen moeten worden. In financiële kringen schrikt men dan ook al niet meer zoo sterk terug voor het denkbeeld van credietverleening op groote schaal; men ziet in, dat dit de eenige manier is, om den afzet van Amerikaansche voedingsmiddelen en materialen te verzekeren.

De markt te Londen heeft een onregelmatig verloop gehad. Aan den eenen kant werd de beurs gedrukt door de vraagstukken, die de valuta-kwestie ook hier opwierp (het Poud Sterling is in het buitenland op bijna onrustbarende snelle wijze teruggelopen), aan den anderen kant werd de markt gestimuleerd door de opheffing van de bepalingen omtrent den handel in buitenlandsche fondsen, die tot nu toe op de beurs te Londen hebben bestaan. Thans kunnen weder alle waarden, behalve Duitsche, op de beurs te Londen worden verhandeld, zoodat vermoedelijk ook binnenkort de arbitrage weder in ruimeren omvang ter hand genomen zal kunnen worden. Vooral dit laatste feit had een gunstigen invloed op de Amerikaansche afdeeling. Voorts waren rubberwaarden vrij goed gezocht en reageerden petroleumfondsen eenigszins in verband met de lagere prijzen, die New York voor aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij telegrafeerde. Daarentegen bestond een gedeceerd geanimeerde tendens voor textielwaarden, waarbij vooral aandelen Fine Cotton Spinners, Calico Printers, British Cotton & Wool Dyers, enz. vooraan stonden. Thans echter schijnt de markt eenigszins vermoeid te zijn, vooral tengevolge van de snelle wijze, waarop de rij-

zing in de hier genoemde papieren heeft plaats gehad, doch de ondertoon is desniettemin zeer vast gebleven.

Te Berlijn was de stemming echter gedeceerd flauw te noemen, in de eerste plaats tengevolge van de geweldige daling, die de Duitsche valuta in het buitenland heeft moeten ondergaan. Naar het schijnt is aan deze reactie niet alleen het vooruitzicht op inlevering en eventueele verwisseling of afstempeling der oude biljetten schuld — een onderwerp waaraan in dit tijdschrift nog eene bespreking gewijd zal worden. Het staat toch nog niet eens vast, of een dergelijke verwisseling wel zal plaats hebben, getuige de uitlatingen in deskundige kringen gedurende de laatste dagen en gezien de technische moeilijkheden, die aan een en ander zijn verbonden. Doch in de eerste plaats moet Duitschland op het oogenblik geweldige sommen over de grenzen zenden om in zijn behoeften, vooral aan voedingsmiddelen te voorzien, in de tweede plaats worden van het Rijk zeer groote, en niet de minst kapitaalkrachtige gedeelten, afgescheiden en ten slotte trachten zeer velen zich te sauveren voor de gevolgen van een zware vermogensheffing door hun bezit hetzij te realiseren en de opbrengst op de een of andere wijze te beleggen, waarbij den fiscus moeilijkheden in de opsporing in den weg gelegd kunnen worden, hetzij hun vermogen over de grenzen in neutrale landen te brengen, meestal dan in den vorm van bankbiljetten. Op deze wijze ontstaat een voortdurend en steeds aanzwellend aanbod van Duitsche valuta in het buitenland, waar tegenover niet voldoende vraag kan worden gesteld en ten opzichte waarvan interventie-aankopen ook geen voldoende steun zouden kunnen verschaffen. Bovendien zouden dergelijke interventie-aankopen een zijdelingsche aanmoediging beteekenen voor hen, die op deze wijze „Steuerflucht” bedrijven en het valt derhalve te voorzien, dat tot aan het tijdstip, waarop althans vaststaat, wat met de Duitsche valuta zal geschieden, de tendens ongeanimeerd zal blijven. Van de te nemen maatregelen hangt het af, welke richting deze valuta in de toekomst nog zal inslaan en het is dan ook niet meer dan natuurlijk, dat in de leidende kringen gearzeld wordt met het nemen van een definitief besluit, al is iedere dag uitstel dan ook één van groote directe schade voor het Duitsche Rijk.

Voor de oorlogsleeningen hebben zwaar onder den druk van deze overwegingen geleden. Nadat vóór eenigen tijd de koers dezer obligaties, ook al onder den stimulerenden invloed van interventie-aankopen, vrij sterk was gemoniteerd, is gedurende de achter ons liggende berichtperiode weder een daling ingetreden, die het geheele vroegere herstel zoo goed als weggevaagd heeft.

Ook industriele aandelen waren overwegend aangeboden. Alleen de hier ter plaatse reeds vroeger genoemde obligaties uit de grensgebieden werden bij voortdaring gezocht en waren hooger genoteerd, naarmate de berichten uit het buitenland een verdere daling van de Marken-valuta te aanschouwen gaven.

Van de overige internationale beurzen is deze week geen nieuws van eenige betekenis bekend geworden.

Te onzent was het opmerkelijke van de *staatsfondsenmarkt* de buitengewoon geanimeerde tendens, welke op den laatsten dag der berichtperiode voor inheemsche staatsfondsen heeft bestaan. De reden hiervoor moet worden gevonden in de omstandigheid, dat bij het doorvoeren van de voor te stellen belasting op de waardevermeerdering van het bezit tevens zal worden voorgesteld den belastingsschuldigen de faculteit te verlenen hun verplichting te voldoen in coupures van de Nederlandsche staatsleeningen, tot verschillende koersen, in verband met het rentetype. Nadat dit middel reeds langen tijd van verschillende zijden was aanbevolen als vrijwel het enige, waardoor de koers van onze Nederlandsche staatsschuld althans op peil gehouden zou kunnen worden, schijnt de Minister thans gevolgd te hebben gegeven aan den herhaaldelijk gegeven raad en zal de toepassing vermoedelijk binnen korten tijd worden doorgevoerd. Vooral de 4½ pCt.-soorten konden van het gunstige vooruitzicht profiteren en stegen in een voor dit rustige fonds vrij aanzienlijke mate.

Van buitenlandsche soorten waren Russen wat meer gevraagd, een deels in verband met de berichten omtrent overwinningen op de legers der Bolsjeviki en de daaruit ontstane hoop, dat te eeniger tijd dit régime ten val gebracht zal kunnen worden, anderdeels als gevolg van de hierboven medegedeelde opheffing der beperkende bepalingen omtrent den handel in buitenlandsche fondsen op de beurs te Londen, waardoor de mogelijkheid van arbitrage weder geopend is. Waar Russische schuldbrieven te Londen steeds hooger noteerden dan te onzent, ging men er toe over, hangende de beslissing omtrent een eventueele arbi-

trage, thans reeds het niveau meer in overeenstemming met het buitenland te brengen.

Oostenrijksche en andere soorten bleven wat meer op den achtergrond, met zeer kleine omzetten en geen variaties van beteekenis.

	19 Aug.	22 Aug.	25 Aug.	Rijzing of daling.
5 %o Ned. W. Sch.	93 ¹ / ₁₆	92 ³ / ₄	95 ⁵ / ₁₆	+ 2 ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ %o " " " 1916	89 ³ / ₄	90	93	+ 3 ¹ / ₄
4 %o " " " 1916	81 ¹ / ₁₆	82 ¹ / ₂	84	+ 2 ⁷ / ₁₆
3 ¹ / ₂ %o " " "	68 ¹ / ₂	68 ³ / ₄	68 ³ / ₄	+ 1 ¹ / ₄
3 %o " " "	60	60	60 ³ / ₈	+ 5 ¹ / ₈
2 ¹ / ₂ %o Cert. N. W. S.	51 ¹ / ₄	51	51 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₄
5 %o Oost-Indië 1915	95 ¹ / ₂	95 ³ / ₄	95 ¹ / ₂	—
4 %o Hongarije Goud	24 ¹ / ₂	24 ³ / ₈	24 ³ / ₈	—
4 %o Oostenr. Kronenrente	15 ¹ / ₂	15 ⁷ / ₁₆	15 ¹⁵ / ₁₆	+ 7 ¹ / ₁₆
5 %o Rusland-1906	42 ¹ / ₂	33	33	— 9 ¹ / ₂
4 ¹ / ₂ %o Iwangorod Dombro	22 ³ / ₈	24 ¹ / ₄	25 ⁷ / ₈	+ 3 ¹ / ₄
4 %o Rusland Cons. 1880	22 ⁹ / ₁₆	24	26	+ 3 ⁷ / ₁₆
4 %o Rusl. bij Hope & Co.	24 ³ / ₈	26 ¹ / ₄	27 ³ / ₈	+ 3
4 %o Servië 1895	41 ¹ / ₈	41 ¹ / ₈	41 ¹ / ₈	—
4 ¹ / ₂ %o China Goud 1898	71 ¹ / ₄	70 ³ / ₄	70 ³ / ₄	— 1 ¹ / ₂
4 %o Japan 1899	69 ³ / ₈	69 ³ / ₈	—	—
4 %o Argentinië Buitenl.	67 ⁷ / ₈	67 ³ / ₄	68 ¹ / ₄	+ 3 ¹ / ₈
5 %o Brazilië 1895	71 ³ / ₈	71 ³ / ₈	71 ³ / ₈	—
5 %o " 1913	72 ¹ / ₄	72 ¹ / ₄	—	—

Een geheel ander verloop heeft de locale markt gehad. Na de meerendeels zeer groote avances der laatste maanden schijnt een tijdperk van vermoedheid te zijn ingetreden, waarbij de minste oorzaak aanleiding wordt tot min of meer heftige dalingen. Het spreekt vanzelf, dat allereerst de *cultuurafdeeling* hiervan de gevolgen heeft moeten ondervinden, waar deze markt wel het object van de grootste rijzing gedurende de achter ons liggende maanden is geweest. Weliswaar viel ook thans nog geen sensationele daling te constataeren, doch de omzetten zijn op zeer sterke wijze verminderd, terwijl de koersen, in vergelijking met de vroeger behaalde, doch wel eenige verminderingen te aanschouwen hebben gegeven. Bepaald ongunstige berichten, met betrekking tot de suikerverkoopten of tot moeilijkheden met de arbeiders circuleerden wel niet, doch aan den anderen kant geraakte de markt gewend aan de herhaalde mededeelingen omtrent goede suikerprijzen en ruime oogsten en richtte de speculatie het oog meer op andere objecten. Hierbij kwam, dat, waar de bona-fide aankopen wel reeds alle langen tijd geleden plaats hebben gehad, tegen sommige aanvallen van baisse-groepen (al kunnen deze gezinskrachtig worden genoemd) niet de noodig weerstand kon worden geboden, terwijl ten slotte de betrekkelijk hooge stand van den prolongatiekoers niet stimuleerde tot het entameeren van nieuwe speculatieve affaires. Tengevolge van deze reeks van oorzaken ontstond een zekere loomheid, die echter nauwelijks in staat was, aanmerkelijke koersverschillen in het leven te roepen. Zelfs konden aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” nog een verbetering ten opzichte van het slot der vorige berichtperiode aantoonen.

Bepaald ongeanimeerd is de *petroleummarkt* geweest. De lagere koersen, die New York zond, werden hier gereedelijk overgenomen, zelfs in versterkte mate, in verband met de loome houding van de geheele markt te onzent. Vooral aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij moesten een zeer groot deel van het vroeger behaalde koers-avance inboeten, waarbij niet slechts de aandelen der dochtermaatschappijen, doch ook aandelen Geconsolideerde in gevoelige mate werden medegesleept. Weliswaar kon aan het slot der week een verbetering intreden, doch deze was niet bij machte het gansche verlies weder te doen inhalen.

Op de *rubbermarkt* bestond daarentegen een veel betere stemming. De omzetten gaven hier weliswaar niet den toon aan, doch de koersen konden zich alle zeer goed handhaven. Vooral aandelen Amsterdam Rubber werden tot eenigszins hogere prijzen uit de markt genomen, zoodat het gedurende deze berichtperiode gedeclareerde dividend ad 20 pCt. niet geheel van den koers werd afgetrokken, terwijl overigens eenige der minder courant verhandelde aandelen in de algemeen betere stemming konden deelen, b.v. aandelen Kendeng Lemboe.

Hetzelfde valt te vermelden omtrent de *tabakmarkt*, waar de meeste soorten een, zij het bescheiden, verbetering te aanschouwen hebben gegeven. Ware de gansche tendens ter beurze niet naar den loomen kant geneigd geweest, dan zouden zich in deze afdeeling vermoedelijk veel grootere omzetten hebben ontwikkeld. Thans bleef de handel beperkt tot eenige der meest courante en vooraanstaande soorten, die echter alle goeden kooplust konden ontmoeten.

Op de *mijnafdeeling* ontstond voorbijgaand eenige levendige interesse voor aandelen Algemeene Exploratie Maat-

schappij, vermoedelijk als nagalm op de de vorige week voor het voetlicht gehaalde aandelen Redjang-Lebong, welke belangstelling echter reeds spoedig tot het verleden behoorde.

De markt voor binnenlandsche *industriele aandelen* gaf voor enkele soorten, b.v. Philips' Gloeilampen Fabrieken, gevoelige koersverliezen te aanschouwen.

	19 Aug.	22 Aug.	25 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	199	199 ¹ / ₂	199 ³ / ₄	+ 3 ¹ / ₄
Ned. Handel-Mij. cert. v. a. a.	225	225 ³ / ₄	223 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₂
Rotterd. Bankvereniging	150 ¹ / ₄	150 ¹ / ₄	151	+ 3 ¹ / ₄
Amst. Superfosfaatfabriek	169 ¹ / ₂	168 ³ / ₈	168 ³ / ₈	— 7 ¹ / ₈
Van Berkel's Patent	154	153 ³ / ₈	153 ³ / ₈	— 7 ¹ / ₈
Insulinde Oliefabriek	265 ¹ / ₂	274 ³ / ₄	269 ¹ / ₂	+ 4
Jurgens' Ver. Fabr. pr. a. a.	101 ³ / ₁₆	101 ⁷ / ₁₆	101 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₁₆
Ned. Scheepsbouw-Mij.	177 ³ / ₄	177 ³ / ₄	177 ³ / ₄	—
Philips' Gloeilampenfabriek	684 ¹ / ₂	668	661 ¹ / ₂	— 23
R. S. Stokvis & Zonen	524	519	517 ¹ / ₂	— 6 ¹ / ₂
Vereenigde Blikfabrieken	135 ¹ / ₂	134 ⁷ / ₈	134 ⁷ / ₈	— 5 ¹ / ₈
Compania Mercantil Argent.	331	333 ¹ / ₄	335 ¹ / ₂	+ 4 ¹ / ₂
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	285	287 ¹ / ₄	284 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₂
Handelsver. Amsterdam	566	566 ¹ / ₂	563	+ 7
Holl. Transatl. Handelsver.	144 ³ / ₄	141 ¹ / ₂	141	— 3 ³ / ₄
Linde Teves & Stokvis	236 ¹ / ₂	235 ¹ / ₄	237	+ 1 ¹ / ₂
Van Nierop & Co's Handel-Mij	185 ¹ / ₂	184	184	— 1 ¹ / ₂
Tels & Co's Handel-Mij	164 ¹ / ₂	161 ¹ / ₂	162	— 2 ¹ / ₂
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	333 ¹ / ₄	330 ¹ / ₂	332 ¹ / ₂	— 1 ¹ / ₄
Kon. Petroleum-Mij.	726 ¹ / ₂	727	742	+ 15 ¹ / ₂
Orion Petroleum-Mij.	100	99 ¹ / ₄	99 ⁷ / ₈	— 1 ¹ / ₈
Steaua Romana Petr.-Mij.	180	174 ³ / ₄	175	— 5
Amsterdam-Rubber-Mij.	247 ¹ / ₂	231	231	— 16 ¹ / ₂ *
Nederl.-Rubber-Mij.	107	108 ¹ / ₂	108 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	312 ³ / ₈	310	313 ¹ / ₂	+ 7 ¹ / ₈
Deli-Maatschappij	580	585	590	+ 10
Medan-Tabak-Maatschappij	259 ¹ / ₂	261 ¹ / ₂	265 ¹ / ₂	+ 6
Senembah-Maatschappij	563	560 ¹ / ₂	564 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂

* ex div. 20 %o.

De *scheepvaartmarkt* was doorgaans vast gestemd, zonder dat het nochtans tot omvangrijke zaken kon komen. In een enkel geval is slechts een koersverlies te constataeren, hetgeen dan echter, b.v. bij aandelen Hollandsche Stoomboot Mij., meer moet worden toegeschreven aan gebrek aan belangstelling, dan aan eenig aanbod. Doorgaans heeft deze afdeeling ter beurze een rustig, doch vast voorkomen behouden.

	19 Aug.	22 Aug.	25 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	450	452 ¹ / ₂	451	+ 1
" " „ gem. eig.	426 ¹ / ₂	431	429 ¹ / ₂	+ 3
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	305	305	300	— 5
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	177 ³ / ₄	178 ¹ / ₄	178	+ 1 ¹ / ₄
Hollandsche Stoomboot-Mij.	225 ¹ / ₂	223 ¹ / ₂	224	— 1 ¹ / ₂
Java-China-Japan-Lijn	336 ¹ / ₂	334	341	+ 4 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd	200	198 ¹ / ₂	201	+ 1
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	259 ³ / ₄	257 ¹ / ₂	259 ¹ / ₄	— 1 ¹ / ₂
Kon. Paketvaart-Mij.	248 ¹ / ₂	253	253	+ 4 ¹ / ₂
Maatschappij Zeevaart	340	335 ¹ / ₄	344	+ 4
Nederl. Scheepvaart-Unie	301	303	303	+ 2
Nievelt Goudriaan	584	584	584	—
Rotterdamsche Lloyd	312 ³ / ₄	312	315	+ 2 ¹ / ₄
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	347 ¹ / ₂	350	350	+ 2 ¹ / ₂
" " „Nederland”	348	350	350	+ 2
" " „Noordzee”	175 ¹ / ₄	175 ⁷ / ₈	174 ⁷ / ₈	— 3 ¹ / ₈
" " „Oostzee”	390	388	388	— 2

De *Amerikaansche afdeeling* trok slechts uiterst geringe belangstelling, tengevolge van de storing in het telegrafisch verkeer, waardoor het vaak gebeurde, dat de New Yorksche slotkoersen twee dagen te laat in het bezit der Amsterdamsche beurs kwamen. Dit stimuleerde den handel natuurlijk niet, waarbij dan nog kwam, dat de noteringen, indien zij bekend werden, meestentijds lagere koersen te aanschouwen gaven. Ook hierin echter is op den laatsten dag der berichtperiode een wijziging ten goede ingetreden.

	19 Aug.	22 Aug.	25 Aug.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	131 ¹ / ₂	127	131	— 1 ¹ / ₂
Anaconda Copper	153	151 ¹ / ₄	154 ¹⁵ / ₁₆	+ 1 ¹⁵ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	107 ³ / ₄	106	108 ⁷ / ₁₆	+ 1 ¹ / ₁₆
Atchison Topeka	97 ¹⁵ / ₁₆	97	97 ⁹ / ₁₆	— 8 ¹ / ₈
Southern Pacific	102 ¹ / ₈	100 ¹ / ₈	102 ¹¹ / ₁₆	+ 9 ¹ / ₁₆
Union Pacific	136 ³ / ₈	136	136 ¹ / ₈	—
Int. Merc. Marine afgest.	54 ¹ / ₈	54 ¹⁵ / ₁₆	60 ³ / ₈	+ 6 ¹ / ₄
" " „ prefs.	164	163 ¹ / ₄	167 ³ / ₄	+ 3 ³ / ₄

De *geldmarkt* bleef onveranderd vast; geld op prolongatie 5 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

26 Augustus 1919.

De berichten uit Noord-Amerika voor tarwe zijn in het algemeen ongunstig gebleven; in het bijzonder is zulks het geval wat betreft het Noord-Westen van Noord-Amerika en Canada. Het gewicht der zomertarwe laat veel te wenschen over en een belangrijk deel wordt voor het gewone gebruik niet geschikt geacht. Ook valt de opbrengst der winterarwe op sommige plaatsen tegen.

De stemming in Argentinië is flauw en de prijs is aldaar in de laatste acht dagen met ca. 2 Pesos achteruitgegaan. Een directe oorzaak is niet aan te geven; waarschijnlijk valt de vraag van Europa tegen, welke de buitenlandsche tarwe, met het oog op zijn eigen oogsten, voor het oogeblik in mindere mate behoeft. Buitendien speelt de valuta een groote rol en zolang de economische toestand der Centrale landen slecht blijft, zal men aldaar de inkoop tot een minimum moeten beperken.

De stand van den maïsoogst in Noord-Amerika blijkt sedert 1 Aug. verbeterd en men schat den oogst op 2900 millioen bushels, wat ruim 100 millioen meer is dan het laatste officiële cijfer aangaf. De prijzen fluctueerden sterk, doch geven een achteruitgang vergeleken bij de vorige week aan. Argentinië was ook flauw en sluit circa één Peso onder den prijs van vorige week. Wellicht heeft deze stemming dezelfde oorzaak als tarwe.

Nederland. De maïsmarkt was voortdurend gedrukt door de ruime aanbiedingen van op Antwerpen verscheepte partijen, wat verergerd werd door den lagen frankenkoers. De markt alhier daalde bijna dagelijks en de snelle daling maakte de koopers vreesachtig, waardoor het aantal zaken zeer beperkt bleef. De markt is nu wederom langzaam beterend. De gerst, door de Regeering in veiling gebracht, werd opgehouden; het hoogste bod was f 429. Enkele partijen inlandsche rogge en tarwe, blijkbaar van niet goed houdbare kwaliteit, werden eveneens geveild, doch grootendeels opgehouden. Lijnkoeken stil; voor kleinigheden loco wordt f 30½ a f 31 betaald.

Lijnzaad is zonder eenige attentie tengevolge van de flauwe stemming in olie. Stoomend lijnzaad op Antwerpen werd tot ongeveer f 1040 c.i.f. aangeboden, doch deze prijs, welke reeds belangrijk onder pariteit van Argentinië is,

laat geen rekening. Export van olie van eenige beteekenis zou in dezen markttoestand eenige verandering kunnen brengen.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Augustus	Londen			New York 96 % Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Javas sob.	Americ. Granu- lated cif.	
22 Aug. 1919..	f —	64/9	53/-	68/-	7,28
15 " 1919..	" —	64/9	54/-	—	7,28
22 Aug. 1918..	" —	64/9	—	—	6,05
22 Aug. 1917..	" —	53/9	18/6	—	7,52
21 Juli 1914..	" 11 ¹⁵ / ₁₀₀	18/-	—	—	3,26

20 Augustus.

Het warme zomerweer is over het algemeen voor de bietvelden gunstig geweest.

Betreffende den aanplant, de opbrengst en het rendement van de suikerbieten in Duitschland heeft de Regeering nu ook de tot dusver ontbrekende cijfers voor 1917/18 gepubliceerd, welke aan F. O. Licht tot de volgende vergelijking aanleiding geven:

	1918/19	1917/18	1916/17	1915/16	1914/15
	H.A.	H.A.	H.A.	H.A.	H.A.
Pruisen	322.966	322.042	330.993	320.876	459.479
Beieren	5 572	5.564	5.247	5.962	8.987
Saksen	5.391	5.332	5.432	4.884	6.387
Wurtemberg	2.938	2.779	2.760	2.963	5.032
Baden	1.343	1.455	1.528	1.795	2.688
Hessen	5.350	4.775	4.643	5.505	9.732
Mecklenburg } Olienburg } Thuringen en andere staten }	15.580	17.141	18.977	18.331	23.933
Brunswijk	21.433	20.919	21.228	19.874	25.449
Anhalt	14.531	14.879	14.944	13.463	17.589
Elzas-Lotharingen	?	490	232	237	1.161
	401.706	401.752	412.188	400.149	569.082

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Sept.	Mats Sept.	Haver Sept.	Tarwe Sept.	Mats Sept.	Lijnzaad Sept.
23 Aug. '19	226	178 ³ / ₈	71 ³ / ₄	15,80	9,45	38,00
16 " '19	226	182	75 ⁷ / ₈	17,75	10,40	38,80
23 Aug. '18	226	161 ¹ / ₄	71 ¹ / ₂	10,90 ²	6,05 ³	26,10
23 Aug. '17	207	109 ¹ / ₄ ⁴	54	16,75	9,65	22,65
23 Aug. '16	149 ¹ / ₂	85 ¹ / ₂	45 ¹ / ₂	10,30	5,05	13,75
20 Juli '14	82 ¹	56 ³ / ₈ ⁴	36 ¹ / ₂ ⁴	9,40 ²	5,38 ³	13,70 ³

¹) per Dec. ²) per Sept. ³) per Aug. ⁴) per Dec.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	25 Aug. 1919	18 Aug. 1919	25 Aug. 1918
Tarwe	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	—
Maïs (La Plata)	410,—	450,—	—
Gerst (48 lb. feeding)	450,—	450,—	—
Haver (38 lb. white clipped)	20,25	22,—	—
Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	310,—	325,—	—
Lijnzaad (La Plata)	1050,—	1100,—	—

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	18—23 Aug. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdoak 1918	18—23 Aug. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tjdoak 1918	1919	1918
Tarwe	—	77.916	1.944	—	45.354	2.920	123.270	4.864
Rogge	—	9.518	—	—	19.953	—	29.471	—
Boekweit	240	3.448	—	—	—	—	3.448	—
Maïs	13.155	71.323	—	—	3.618	4.590	74.941	4.590
Gerst	3.775	65.621	—	3.200	62.315	—	127.936	—
Haver	4.842	29.993	—	—	7.333	—	37.326	—
Lijnzaad	5.943	29.479	—	—	12.919	—	42.398	—
Lijnkoek	2.475	31.477	—	—	200	—	31.677	—
Tarwemeel	—	47.737	756	—	37.435	6.068	85.172	6.824
Andere meelsoorten	2.014	28.300	15.104	—	10.708	4.286	39.008	19.390

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Tarwe	14.694	208.284	141.447	—	—	—	208.284	141.447
Maïs	—	14.372	90.191	—	—	—	14.372	90.191
Rogge	11.987	56.712	5.174	—	—	—	56.712	5.174
Tarwemeel	—	144.506	63.381	—	—	8.807	144.506	72.188
Gerst	—	62.373	24.172	—	—	—	62.373	24.172
Haver	—	120.972	—	—	—	—	120.972	—
Lijnkoeken	—	2.412	—	—	—	—	2.412	—
Andere meelsoorten	—	116.016	15.166	—	—	9.510	116.016	24.676

	Oogst in Tons			Akkeropbrengst in Tons per H.A.		
	1918/19	1917/18	1914/15	'18/19	'17/18	'14/15
Pruisen ..	7.971.007	7.911.865	13.593.028	24,68	24,57	29,58
Beieren ..	134.664	167.317	288.366	24,16	30,07	32,09
Saksen ..	123.699	108.446	179.159	22,95	20,34	28,05
Wurtemb.	75.306	83.259	146.278	25,63	29,96	29,07
Baden....	41.683	40.097	83.234	31,04	27,56	30,96
Hessen ..	161.547	157.853	336.479	30,20	33,06	34,57
Mecklenb. } Oldenb. }	326.014	345.925	661.845	20,93	20,20	27,65
Thur. en and.stat. }	145.739	138.420	244.226	22,07	21,71	28,25
Brunswijk.	547.236	645.153	789.906	25,53	30,84	31,04
Anhalt ..	356.905	354.169	554.461	24,56	23,80	31,52
Elzas-Loth.	?	14.537	41.800	?	29,67	36,00
	9.883.800	9.967.041	16.918.782	24,60	24,81	29,73

De zichtbare voorraden worden als volgt onder cijfers gebracht:

		1918/19	1917/18	1914/15	
Duitschland	1 Sept. ¹⁾	290.278	322.991	166.194	tons
Oostenrijk	1 " ¹⁾	200.000*	250.000*	305.000*	"
Frankrijk	1 " ¹⁾	10.416	26.680	39.012	"
België	1 " ¹⁾	48.500*	50.539	13.824	"
Nederland	15 Juli ²⁾	38.881	52.922	98.875	"
Engeland	1 " ²⁾	427.778	316.839	129.863	"

Totaal Europa	1.015.853	1.019.971	752.768	tons	
V. S. v. N. A.	26 Juni ²⁾	104.783	87.498	302.718	"
Cubahavens	7 Juli ²⁾	1.135.221	839.685	657.013	"

Totaal..... 2.255.867 1.947.154 1.712.499 tons

* Raming. ¹⁾ 1918/17/16. ²⁾ 1919/18/17.

De Engelse Board of Trade-statistiek luidt:

	Juli 1919	Juli 1918	Jan./Juli 1919	Jan./Juli 1918	
Import Riet	100.300	109.861	741.030	721.345	tons
" Biet	—	—	1	7.692	"
" Geraff... ..	46.288	1.449	268.964	14.388	"
Totaal....	146.588	111.310	1.009.995	743.425	tons
Voorr.in entrepôt	379.800	266.350	—	—	"
" Raffin.	15.600	26.400	—	—	"
Opbrengst ..	75.846	60.014	480.031	431.282	"
Tot.binnenl.verbr.	130.870	82.786	891.107	551.836	"
Totale export ..	6.108	143	13.330	850	"

De verkooprijzen handhaven zich op een hoog peil. Voor American Granulated wordt Sh. 62/- tot 63/- c.i.f. Engeland of Frankrijk gevraagd, voor witte Mauritius Sh. 65/- c.i.f. en Sh. 52/- f.o.b., voor witte Java Sh. 54/6 f.o.b. Sept./Nov.-levering.

Een opmerkelijk feit is echter, dat Javasuiker uit den oogst 1920 door speculanten in Londen aangeboden wordt tot een halven gulden per picol beneden de limite van de V. J. P. Deze verkochten op Java nog verdere partijen tot de laatste prijzen van f 32,— voor Superieur, f 31,— voor No. 16 en h. en f 30½ voor Muscovados eerste kosten, waardoor hunne totale verkoopen uit den nieuwen oogst op ongeveer 3½ miljoen picols gebracht worden. Thans schijnen koopers zich teruggetrokken te hebben.

27 Augustus.

Ook gedurende de afgelopen week was de weersgesteldheid gunstig voor de ontwikkeling der suikerbieten.

In Duitschland wordt in suikerkringen krachtig er aan gewerkt om de beetwortelcultuur voor 1920 vrij te maken van overheidscontrole, hetgeen, naar verwacht wordt, tot eene belangrijke uitbreiding van den aanplant zoude leiden. Naar verluidt werden reeds toezeggingen in dezen geest door het ministerie voor voedselvoorziening gedaan.

Uit Willett & Gray's jongste raming van de suikerproductie der wereld blijkt, dat de totale wereldproductie gedurende de laatste 3 jaren op hetzelfde niveau gebleven is; hetgeen aan bietsuiker minder verkregen werd, brachten de rietsuikerogsten méer op. Tegelijkertijd mag er op gewezen worden, dat volgens F. O. Licht de zichtbare voorraden thans 300.000 tons grooter zijn dan verleden jaar. Dat toch overal suikerschaarschte en dientengevolge hooge prijzen heerschen is daaraan toe te schrijven, dat de onzichtbare voorraden gedurende de oorlogsjaren overal opgeteerd werden en met het geleidelijk herstel van het zeeverkeer vele landen dringend behoefte hebben aan aanvulling der voorraden.

Aan de Londensche markt is de noteering voor witte Javasuiker tot sh. 51/- f.o.b. teruggelopen, zonder zaken. Voor American Granulated Jan./Maart-afschep wordt sh. 60/- c.i.f. gevraagd.

Uit Java werden geen nieuwe afdoeningen bekend. Het rendement van 88 fabrieken per 1 Augustus was 11½ pCt. achter bij dat van verleden jaar op hetzelfde tijdstip, terwijl dit verschil op 15 Juli nog 14 pCt. bedroeg. Daar de fabrieken buitendien veel later met malen begonnen zijn dan verleden jaar, wijst dit wel er op, dat het eindresultaat over het algemeen zal meevallen.

Cuba-statistiek:

	1919	1918	1917	
Outv. der week tot 9 Aug.	29.000	27.557	21.191	tons
Totaal sedert 1 Dec. ¹⁾	3.569.288	3.093.527	2.856.961	"
Werkende fabrieken	6	8	14	"
Exp. d. week tot 19 Juli ..	81.864	76.856	62.646	"
Tot. exp. 1 Jan.—19 Juli ..	2.361.599	2.173.556	2.230.340	"
Exp. U.K. 1 Jan.—19 Juli	387.244	541.102	565.382	"
" Frankrijk " " "	69.882	7.400	47.493	"
Voorraad op 21 Juli	1.057.567	754.923	572.209	"

¹⁾ 1918/17/16.

RUBBER.

Ofschoon de noteeringen niet veel wijziging ondervonden en op het eind der week geheel dezelfde waren als het slot der voorafgaande week, is de stemming leyendig geweest en belangrijke transacties vonden plaats; ook voor levering volgend jaar blijft goede vraag bestaan.

De noteeringen luiden:

Prima Crêpe loco	1/11¼	eindevoorafg. week	1/11¼
Smoked sheets "	1/10¼	1/10¼
Prima Crêpe Oct./Dec. ..	2/-¾	2/-¾
" " Jan./Juni ..	2/1¼	2/1¼
Para	2/5¼	2/5¼

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 6 Augustus 1919.

Gedurende de laatste dagen zijn de markten van Amerikaanse katoen zeer opgewonden geweest, tengevolge van liquidatieverkoopen, zoodat prijzen ten slotte zeer gevoelig gedaald zijn. De haussiers waren teurgesteld toen het publiek niet meer kocht na het slechte bureaubericht; in verband met een spoedige kans op nieuwe aanvoeren en tengevolge van de verbetering in de oogstberichten hadden verkoopen op groote schaal plaats. De Liverpool markt opende met eene daling van 120/140 punten, doch herstelde zich weder spoedig hoewel het slot ook weer flauwer was. Egyptische katoen is sedert de opheffing van de controle 3 a 4 d. gestegen en men hoort zelfs van transacties tegen een verhooging van 5 d. per pond.

Amerikaansche garens, die de vorige week reeds minder gevraagd waren, zijn thans zeer stil. De prijzen van de spinnerijen zijn gelijk aan die van Vrijdag j.l., doordat de daling in katoen eerst later bekend werd. Er zijn nog voldoende aanvragen aan de markt en men verwacht wel meer vraag, zoodra de markt wat stabiel is geworden. Alle Egyptische garens worden goed gevraagd en spinners hebben hunne verkoopen stilgezet, teneinde hunne verplichtingen wat levertijd betreft na te kunnen komen.

Over de doekmarkt valt deze week weinig te zeggen. Er is een onzekere stemming in de markt, gedeeltelijk door de vacantie weken en verder door de sterk fluctueerende katoenprijzen, hoewel deze nog weinig invloed op de noteeringen hebben. Manufacturen van Amerikaanse garens zijn onveranderd in prijs en die van Egyptische garens zijn beslist duurder. Er zijn wel minder orders aan de markt, doch heeft dit weinig invloed op fabrikanten, daar over het algemeen deze ruim van orders zijn voorzien. Partijen die tegen redelijke prijzen en voor spoedige levering verkrijgbaar zijn, vinden nog steeds vlot koopers.

Manchester, d.d. 13 Augustus 1919.

De fluctuaties in de prijzen van Amerikaanse katoen zijn weer zeer belangrijk geweest. In het begin van de week was de markt flauw tengevolge van de arbeidsmoeilijkheden en de slechte financiële vooruitzichten, terwijl ook de weerberichten wat gunstiger waren, zoodat prijzen ongeveer ¼ d. per lb. gedaald zijn, van welke daling inmiddels weer een gedeelte is ingehaald. In New York werd gisteren weer meer gekocht op minder gunstige oogstberichten. Er zijn nu verschillende schattingen in omloop omtrent de

hoeveelheid katoen, die dit seizoen zal overblijven en de waarschijnlijke consumptie gedurende het volgende seizoen. Als de schatting van Mr. Hester, die aanneemt, dat er 6.800.000 balen overblijven, juist is, zal er waarschijnlijk geen schaarschte komen, daar het verbruik zeer beïnvloed wordt door de vermindering van het aantal werkuren en verder door de vele werkstakingen, die overal nog plaats vinden. De fabrieken op het Continent beginnen slechts zeer langzaam te werken en er zal daar ook wel geen belangrijke uitbreiding plaats vinden in verband met de hooge bouwkosten. Egyptische katoen is ongeveer 1 d. gedaald, doch spinners zijn daarvan zoo goed bezet, dat de prijzen van deze garens zelfs nog duurder zijn dan een week geleden, vooral in de betere kwaliteiten, speciaal van 60er twist.

Amerikaansche garens zijn wat flauwer voor de grovere nummers en ook voor de meeste soorten inslaggarens, doch de betere kettinggarens blijven zeer vast in verband met de schaarschte aan stapelkatoen. De binnenlandsche vraag is wat minder, doch voor export zijn flinke partijen afgesloten, terwijl de vacantieweken nog al invloed hebben op de productie en er daardoor geen drang tot verkoopen bestaat.

De doekmarkt is deze week zeer kalm en er zijn geen groote orders van het Oosten aan de markt. Er bestaat wel vraag voor de verschillende kleinere markten en prijzen blijven vast, zoodat de kooplust bij de overzeesche koopers niet groot is, ook al in verband met de lange leverings-termijnen, die nu gevraagd worden. Van Zuid-Amerika en de Levant komen nog geregeld orders binnen en hoewel de markt bepaald kalmer is, blijft de grondtoon zeer vast.

	30 Juli	6 Aug.	13 Aug.
Liverpoolnoteeringen (loco)	27,09	31,00	30,50
F.G.F. Sakellaridis	15,60	15,10	15,10
G.F. No. 1 Oomra	1/8	1/8	1/8
T.T. op Indië	3/6 3/4	3/7 1/4	3/9
T.T. op Hongkong	5/6	5/6 1/2	5/8 1/2

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	23 Aug. '19	16 Aug. '19	11 Aug. '19	23 Aug. '18	23 Aug. '17
New York voor Middling ..	31,80 c	31,15 c	31,90 c	36,80 c	24,85 c
New Orleans voor Middling	30,75 c	30,08 c	31,25 c	31,50 c	25,— c
Liverpool voor Middling	19,05 d ¹⁾	18,29 d ¹⁾	18,88 d	24,60 d	19,10 d

¹⁾ 22 Aug. 1919. ²⁾ 18 Aug. 1919.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 22 Aug. '19	Overeenkomstige perioden	
		1918	1917
Ontvangsten Gulf-Havens..	199	120	168
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië	341	142	68
„ „ t Vasteland.			
„ „ Japan etc.			

Vorraden in duizendtallen	22 Aug. '19	23 Aug. '18	24 Aug. '17
Amerik. havens	1010	816	444
Binnenland	651	595	240
New York	?	89	60
New Orleans	?	239	76
Liverpool	?	208	224

WOL.

Wolveiling te Londen: Gebrs. van der Vies ontvingen heden de navolgende telegrammen betreffende de opening der 5e serie wolveilingen te Londen:

„Mauvais choix marché irrégulier sans grands changements prix”.

„Merinos poof selection topmaking sorts and medium and coarse crossbreds unchanged fine five percent dearer”.

12 Augustus 1919.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.:

Sinds ons vorig bericht is het in de huidenzaken in het algemeen kalmer, alhoewel de toon der markt niet beslist

flauw te noemen is. Noord-Amerika is eenigszins in reactie en is niet meer kooper voor de hooge opgeschroefde prijzen; onmogelijk is het niet, dat het blijken zal te zijn: „Reculer pour mieux sauter”. In Rotterdam zijn de laatste weken enorme partijen huiden aangevoerd, die meest direct naar de looierijen haar weg vonden, en het aan de markt gebrachte werd tot vaste prijzen verkocht. Voor nieuwe zaken is de Hollandsche looierij terughoudend.

Inlandsche huiden kalmer, aan de meeste abattoirs is men van 5 tot 10 cents lager gegaan.

Looistoffen met groote vraag voor Quebracho tot sterk verhoogde prijzen, daarentegen zeer weinig aangeboden.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
22 Aug. 1919..	nom.	99.3/6	274.-/-	24.15/-	40.-/-
18 „ 1919..	nom.	101.17/6	271.10/-	25.-/-	40.10/-
26 Aug. 1918..	nom.	122.-/-	367.10/-	30.10/-	52.-/-
24 Aug. 1917..	nom.	120.-/-	241.-/-	30.10/-	—
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

BANKA-TIN.

In Nederlandsch-Indië zijn in de maanden Juni en Juli 1919 verkocht 12.357 en 41.574 picols Gouvernements-Bankat. De opbrengst daarvan bedroeg onderscheidenlijk f 1.958.000,— en f 6.830.000,— (St.ct.)

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen/ R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
18/23 Aug. 1919	—	—	¹⁾ f 90,—	²⁾ 8/6	200/-	190/-
11/16 „ 1919	—	—	¹⁾ f 90,—	²⁾ 8/6	210/-	200/-
19/24 Aug. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
20/25 Aug. 1917	—	—	f 7,—	30/-	f 52,25	145/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
18/23 Aug. 1919 ²⁾	25/6	47/6	47/6	40/-	f 10,—	Kr. 30
11/16 „ 1919 ²⁾	54/-	47/6	47/6	40/-	„ 10,—	„ 30
19/24 Aug. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	„ 200,—
20/25 Aug. 1917	69/-	101/3	160/-	110/-	—	„ 195,—
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
18/23 Aug. 1919	140/-	215/- ⁴⁾	—	—
11/16 „ 1919	170/-	215/- ⁴⁾	—	—
19/24 Aug. 1918	275/-	500/-	—	190/-
20/25 Aug. 1917	—	480/-	—	190/-
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

³⁾ Voor neutrale schepen onder geallieerde time charter.

⁴⁾ Vrij.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

DE FRIESCHE BANK

LEEUWARDEN, BOLSWARD, DOKKUM, DRACHTEN, FRANEKER, GORREDIJK, HARLINGEN,
HEERENVEEN, JOURE, LEMMER, SNEEK, STEENWIJK EN WOLVEGA.

GESTORT KAPITAAL f 3.000.000,—

RESERVE f 300.000,—

Billijk incasso-tarief voor geheel Friesland en Noordelijk Overijssel.

GRONINGSCHЕ CREDIET- EN HANDELSBANK

GRONINGEN, APELDOORN, APPINGEDAM, ASSEN EN VEENDAM

Kapitaal f 5.000.000,—

Geplaatsd en volgestort f 2.500.000,—

Reserves ruim. f 478.000,—

VERSCHAFT BEDRIJFSKAPITAAL AAN
LANDBOUW, HANDEL EN NIJVERHEID

INCASSO — DEPOSITO — SAFE DEPOSIT

WEISE & Co. ROTTERDAM AMSTERDAM

Import van en Handel in

OVERZEESCHE PRODUCTEN

speciaal RUBBER, GUTTA-PERCHA en BALATA

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

DOVER, BOULOGNE s/M., CORUÑA, VIGO,
LISSABON, LAS PALMAS, PERNAMBUCO,
BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTE-
VIDEO en BUENOS AIRES.

VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJ

„GELRIA”

ROTTERDAM

Maatschappelijk Kapitaal f 2.500.000,—
waarvan geplaatst f 800.000,—

TRANSPORT- en
BRANDVERZEKERING

DIREKTIE:

C. TH. DAAMS

H. G. SCHUDEBEURS

Kantoor WIJNHAVEN 103

Telefoon No. 13883 Telegr.-Adres: „VERMAAGEL”

PRACTISCH EFFECTENBOEK

ter vereenvoudiging van administratie en
ten gebruikte voor de vermogensbelasting

Prijs f 1,25

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITG.-MIJ, Rotterdam

Nijgh & Van Ditmar's
Uitgevers-Maatschappij

Wijnhaven 111-113 — Rotterdam

Telefoon 7841-7842-7843-7861

Belast zich met 't verzorgen van uit-
gaven en tijdschriften op elk gebied

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de
goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

met bijlage:

Nederlandsch-Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard

door Mr. G. VISSERING

Prijs f 1,50

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

door Mr. G. J. FABIUS

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam

Eerste Nederlandsche Hypotheekbriefbank

's-GRAVENHAGE -:- LANGE VIJVERBERG 9

**Gelden beschikbaar
voor eerste hypothecaire leeningen**

Inlichtingen zijn te bekomen ten kantore der Bank

NEDERLANDSCHE HYPOTHEEKBANK TE VEENDAM

Kapitaal f 4.000.000,—

Pandbrieven ruim 37 miljoen.

Directie { Mr. M. J. BOS.
Mr. R. DOJES
(tijdelijk Directeur).

Reserve f 1.062.309,99

Hypotheken ruim 38 miljoen.

Koers { 5 pCt. Pandbrieven 100¹/₂ pCt. Hypotheekrente vanaf 5¹/₄ pCt.
4¹/₂ „ „ 95¹/₂ „ „

DE GRONINGER BANK

Groningen, Winschoten, Stadskanaal, Wildervank,
Veendam, Sappemeer, Delfzijl, Emmen, Hooge-
veen en Ter Apel (Firma TIMMERMAN & SASSEN)

Kapitaal f 6.000.000,— Geplaatst en gestort f 4.598.000,—
Reserves f 401.498,23

VERRICHT ALLE BANKZAKEN

Belast zich met het incasseeren van wissels op binnen-
en buitenland

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

**Wester-Suikerraffinaderij
AMSTERDAM**

*GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLAND*

Levert de mooiste Suiker,
omdat haar zuiveringsver-
mogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten *Melis-
suiker* en *Basterds*:

*Cristallen, groote en kleine, Klontjes
(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)
Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne
Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.*

STANDARD BANK OF SOUTH AFRICA, LTD. ROTTERDAM AMSTERDAM

HOOFDKANTOOR: 10 CLEMENTS LANE, LONDON, E.C., 4

	f 12.— = £ 1.—
MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL.....	f 75.000.000,—
GESTORT KAPITAAL	f 18.750.000,—
RESERVEFONDS	„ 26.400.000,—
NIET GESTORT KAPITAAL.....	„ 56.250.000,—
	f 101.400.000.—

Meer dan 260 kantoren in Zuid-Afrika en elders

BEHANDELING VAN
BANKZAKEN MET ALLE WERELDDEELEN

HEEMAF

Telefoon Nos. 54, 82 en 119

HENGELO

Telegram-Adres: HEEMAF-HENGELO

**ELECTRISCHE
APPARATEN EN
INSTRUMENTEN**

**ELECTRO-
MOTOREN EN
GENERATOREN**

COMPLETE ELECTRISCHE INSTALLATIES

MAATSCHAPPIJ

voor

Scheeps- en Werktuigbouw**„FIJENOORD”****ROTTERDAM**

Kruisers — Torpedobooten
Onderzeebooten

Mailstoomschepen
Vrachtstoomschepen
Baggermateriaal

Machine-installaties
tot 65000 P.K.

Scheeps-Zoelly-Turbines

Machines en apparaten voor
Suikerfabrieken, enz.

N.V. VAN DER LELY'S TOUWFABRIEKEN

ROTTERDAM,

Boompjes 93.

Telefoon: 3277 en 3296.

Telegr.-adr.: Vanderlely.

AMSTERDAM,

Prins Hendrikkade 16/7.

Telefoon: 7415 N.

Telegr.-adr.: Vanderlely-touw.

GRONINGEN,

Der-A-Brug.

Telefoon: 1035.

Telegr.-adr.: Vanderlely.

FABRIEKEN TE MAASSLUIS.

SCHEEPSTROSSEN in alle soorten en afmetingen.

VISSCHERIJTOUWWERK.

Geteerd en ongeteerd Manila-, Sisal-, Nieuw-Zeeland-,
Bombay- en Russisch henneptouw.
Cocostouw.

TRANSMISSIESNAREN met en zonder reguleerbare
koppelingen.

STAALDRAADTOUW voor Scheepsgebruik, Liften,
Mijnen- en Hijschwerktuigen. IJzerwant en Hercules.

ALLE SOORTEN PAK- EN BINDTOUW

GEBROEDERS SCHEUER

Assuradeurs en Assurantiebezorgers
Expediteurs en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20—22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE à 4 PCT.

GELDEN OP DEZEN TERMIJN GESTORT ZIJN NA AFLOOP VAN HET
JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STILZWIJGEND VOOR-
GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER HALF JAAR
OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

**Nederlandsche Gist-
en Spiritusfabriek**

DELFT

ARTIKELN:

Gist

Brandspiritus

Zuivere spiritus

Foezelolie

Amyl-alcohol

Aether Sulfuricus

Narcose æther

Kurken en

Gedroogde Spoeling